

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Vývoj a vzdělávání sociálního pracovníka

Vypracoval: Hana Braunová
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Jiří Kressa

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci *Vývoj a vzdělávání sociálního pracovníka* vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona 111/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů mé práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích březen 2014

vlastnoruční podpis

Anotace

Vývoj a vzdělávání sociálního pracovníka

Klíčová slova: sociální práce, sociální pracovník, vzdělávání, nezisková organizace, úřad práce, městský úřad.

Práce se zabývá vývojem sociální práce a vzdělávání sociálních pracovníků. V teoretické části je popsána historie sociální práce a rozdělení sociálních pracovníků. Blíže je popsána práce sociálních pracovníků neziskových organizací, městských úřadů a úřadů práce. Dále je uvedena důležitost a možnosti vzdělávání sociálních pracovníků. Praktická část je zaměřena na zjištění, zda sociální pracovníci pracující ve státních organizacích splňují požadavek odborného vzdělání.

Abstract

The Development and Education of A Social Worker

Key words: social work, a social worker, education, a non-profit organization, an employment office, municipality

This bachelor thesis deals with the development of social work and education of social workers. In the theoretical part, there is a description of history of social work and the division of social workers. There is also closely described in detail the work of the social workers of non-profit organization, municipality and employment offices. Furthermore, there is stated the importance and possibility of social workers' education. The practical part concentrates on an ascertainment whether social workers working at state organizations meet the criteria of professional education.

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. et Mgr. Jiřímu Kressovi za odborné vedení práce. Dále Mgr. Světlaně Růžičkové za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce. Děkuji také své rodině za podporu a trpělivost, kterou mi poskytovali po celou dobu mého studia.

Obsah

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Vymezení pojmu sociální pracovník	11
2. Historie sociální práce od středověku po současnost	12
2.1 Sociální práce ve středověku	12
2.2 Sociální práce v novověku	13
2.3 Sociální práce 20. století	15
3. Práce sociálního pracovníka	19
3.1 Sociální služby neziskových organizací	21
3.1.1. Práce s dětmi	21
3.1.2 Práce se seniory	22
3.1.3 Práce se závislými osobami	24
3.1.4 Práce s bezdomovci	25
3.2 Sociální práce ve státních organizacích	26
3.2.1 Sociální pracovníci obecních úřadů	27
3.2.2 Sociální pracovníci na úřadech práce	28
4. Vzdělávání sociálního pracovníka	31
5. Shrnutí teoretické části	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
6. Zaměření, cíl a metody praktické části	36
6.1 Cíl praktické části	36
6.2 Metody a výběr respondentů	37
6.3 Popis sběru dat	37
6.4 Výsledky dotazníků	38
6.5 Výsledky rozhovoru	42

7. Výsledky výzkumu a jejich interpretace	44
ZÁVĚR	47
Seznam literatury:	50
Příloha BP č. 1	52
Příloha BP č. 2	55

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma práce vzdělávání a vývoj sociálního pracovníka. Již 17 let pracuji jako referent v oblasti zpracování sociálních dávek nepojistných systémů. Při své práci jsem často slyšela termíny „sociální pracovník“ a „sociální práce“, ale vždy to bylo v kontextu s jinou situací. Uvědomila jsem si, že těmito termíny se označuje mnoho činností, zaměstnanců v mnoha oborech a často jiné situace. V průběhu své pracovní činnosti jsem zaznamenala zvyšující se nároky na odborné vzdělání sociálních pracovníků.

Profese sociálního pracovníka je zařazována mezi tzv. pomáhající profese. Hlavní činností sociálního pracovníka je pomáhat. Jedná se o pomoc těm, kteří pomoc potřebují. Jedná se o osoby hendikepované buď ze zdravotních, ekonomických nebo sociálních důvodů. Pomoc potřebným byla v historii uskutečňována od dob, kdy se potřební vyskytovali. Rozdíly v pomoci byly závislé na společnosti, ve které tato pomoc byla uskutečňována. Jde tedy o to, že s vývojem společnosti se vyvíjí také pomoc bližnímu. I když se sociální pracovníci v historii vyskytovali v různých podobách již dávno, jako o profesi sociálního pracovníka lze mluvit až začátkem 20. století.

„Profesionální pomoc nastupuje tehdy, kdy ostatní způsoby, jimiž lidé řeší své problémy, selhávají, nebo jsou nedosažitelné ať z osobních, či společenských důvodů.“
(Úlehla, I. *Umění pomáhat*, s. 9)

Sociální práce je velice rozmanitá, záleží na situaci potřebných, kterým je poskytována pomoc. Potřeba větší diferenciaci sociální práce vznikla teprve v minulém století. Jinak se řeší situace při práci s dětmi, které se dostaly do problémové situace většinou nezaviněně, jako jsou osiřelé nebo opuštěné děti, týrané nebo zneužívané děti. Jiné potřeby mají staří občané, kteří jsou často postiženi různými chorobami. Sociální pracovníci se nacházejí i v nemocnicích, neboť i zde je potřebná pomoc nejen zdravotní. Ve věznicích se též nachází sociální pracovníci, kteří pracují s lidmi odsouzenými, a po propuštění se o ně starají probační pracovníci, kteří jim pomáhají

začlenit se do společnosti. I jiné oblasti lidského života si zaslouží pomoc při obtížných životních situacích. Existuje mnoho oborů lidské činnosti, které sociální práci využívají.

Jednou z forem pomoci potřebných je systém sociálních dávek. Sociální dávky jsou zaměřené na rodiny s dětmi, na osoby v hmotné nouzi či na osoby se zdravotním postižením. Při vyřizování všech typů sociálních dávek se klienti setkávají s referenty úřadů práce, kteří kromě hodnocení podmínek pro výplatu sociálních dávek provádějí i sociální práci. Jinou formu pomoci poskytují pracovníci městských či magistrátních úřadů a to při výkonu státní správy v přenesené působnosti a rozšířené působnosti prostřednictvím oddělení sociálně právní ochrany dětí a oddělení sociální pomoci a při výkonu samosprávy v sociální oblasti obcí.

Koho lze v současnosti považovat za sociálního pracovníka? Aby mohl jednotlivec vykonávat tuto činnost jako svou profesi, je nutné mít náležité profesionální vzdělání. Předpoklady pro výkon sociálního pracovníka upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. Podle uvedeného zákona je sociální pracovník ten, kdo vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytující služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace. Podle Karla Kopřivy (2013, s. 21) je úkolem angažovaného pracovníka pochopit každého klienta, zajímat se o něj, vcítit se do něj, přijímat ho takového, jaký je.

Cílem mé bakalářské práce je posoudit, zda sociální pracovníci zpracovávající sociální dávky a sociální pracovníci pracující na městských (magistrátních) úřadech splňují požadavky vzdělání.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část vychází z dostupné literatury. Začíná historií sociální práce, následuje členění

sociálních pracovníků s popisem jejich činnosti. Na závěr jsou zmíněny požadavky na vzdělání sociálních pracovníků a výčet možností tohoto vzdělání.

V praktické části se zaměřím na splnění požadavků vzdělání sociálních pracovníků na městských (magistrátních) úřadech a na úřadech práce, které se zabývají vyplácením sociálních dávek nepojistných systémů. V praktické části bude použita metoda dotazníku a strukturovaného rozhovoru se záznamovým archem.

Na základě výše uvedeného se pokusím odpovědět na otázku, zda jsou plněny požadavky na vzdělání sociálních pracovníků na úřadech a pokusím se porovnat, zda je tento požadavek plněn více při vykonávání sociální práce na městských (magistrátních) úřadech či na úřadech práce.

I TEORETICKÁ ČÁST

1. Vymezení pojmu sociální pracovník

Obecně by se mohlo říci, že sociální pracovník je ten, kdo vykonává sociální práci. Co si lze představit pod pojmem sociální práce? Podle Oldřicha Matouška je sociální práce *Společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejichž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanost aj.). Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout nebo navrátit způsobilost k sociálnímu uplatnění. Kromě toho pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky. Sociální práce je hlavním přístupem při poskytování sociální pomoci.* (Matoušek, O. *Slovník sociální práce*, s. 213)

Hlavní činností sociálního pracovníka je tedy pomáhat těm, kteří tuto pomoc potřebují k dosažení základní životních hodnot. Jejich činnost je zaměřena zejména na sociální skupiny ohrožené chudobou, sociálním vyloučením či jinou nepříznivou sociální situací. Neznačená to však, že každý, kdo pomáhá jinému, je zároveň také sociální pracovník. Těžko lze považovat pomoc v rámci rodiny za sociální práci. Ani osoba, která se stará o jinou, například nemohoucí osobu, nemůže být brána za sociálního pracovníka. Existují povolání, jako jsou například hasiči či záchranáři, které lze zahrnout také do pomáhajících profesí, ale jejich činnost je zaměřena na specifické situace. Cílové skupiny, kterými se ve své profesní činnosti zabývají sociální pracovníci, jsou osoby ohrožené chudobou, děti, staří lidé, nemocní a zdravotně znevýhodnění. Vzhledem k tomu, že rozsah činnosti sociálních pracovníků je široká, bylo zapotřebí jejich činnost dále specifikovat podle druhu cílové skupiny. Sociální pracovník hodnotí potřeby a situaci svého klienta a pomáhá mu s naplněním těchto potřeb a s řešením konkrétní situace.

2. Historie sociální práce od středověku po současnost.

Základy sociální práce vznikly spolu s lidskou společností. Tak, jak se vyvíjela společnost, vyvíjely se i různé formy pomoci potřebným. Abychom byly schopni pochopit současnou formu sociální práce, je potřeba znát, jak se tato práce vyvíjela. Podle Matouška (2013, s. 195) byl středověk doba, kdy největší hrozby pro lidi představovaly nedostatek potravy, epidemie a války. Z tohoto důvodu jsme historické ohlédnutí za základy sociální práce začali ve středověku.

2.1 Sociální práce ve středověku

Středověk je interpretován jako časová perioda mezi starověkem a novověkem. Začátek tohoto období je moderní historií datován do 5. století. V této době v našich zemích byla sociální práce zaměřená hlavně na chudé, nemocné, sirotky a staré lidi. Ve středověku se s rozvojem společnosti v našich zemích rozvíjí možnosti pomoci potřebným. Šlechta měla pečovat o potřebné, avšak tuto jejich povinnost nikdo nekontroloval a tak jí také málo kdo prováděl.

Zásadní změna nastala rozšířením křesťanství, které pokládalo podporu chudých jako možnou cestu ke spáse. Podle Matouška na neuspokojivé sociální postavení obyvatel, které byly postiženy epidemiemi a hladomory, reagovala církev zakládáním ústavů, řádových nemocnic a útulků pro chudé, nemocné, staré, sirotky a ostatní potřebné. V době raného středověku vykonávali sociální práci tedy nejčastěji mniši a jeptišky. (Matoušek, 2012, s. 111)

Církvi a později i s podporou šlechty byly zakládány špitály, které se věnovaly péči o chudé a nemocné. Nepřijímali však všechny potřebné, nýbrž upřednostňovali ty, kteří jim v dřívější době poskytovali dary nebo jim odkázali majetek. Až po té doplňovali své kapacity chudinou. Ve špitále středověku se méně často poskytovalo ošetření, častěji se poskytovala potrava a duchovní péče.

V husitském období byla většina špitálů zrušena, nárůst nemajetných vzrůstal a církev nebyla schopna tento nárůst zvládnout. Proto začala vznikat městská zařízení, která částečně nahradila církevní zařízení.

Na sklonku středověku vznikaly cechy, které poskytovaly pomoc svým řemeslníkům v případě nemoci a v případě úmrtí se postaraly i o jejich rodinné příslušníky. Sociální práci zde převzali cechy, tedy společenství lidí stejné profese.

Ve středověku se často řešily problémy lidí bez domova, tuláků a žebráků. Žebráci se stahovali k větším městům. Jak uvádí Kodymová, středověcí žebráci, kteří se nedrželi trvale většího města a potulovali se světem, byli nazýváni chodci, vyhýbali se špitálům a jako „bezbožníci“ byli vyháněni z měst. K domácím žebrákům byla města mírnější. (Kodymová, 2013, s. 87).

Ve městech začaly vznikat městské špitály, kde se rozvíjela organizovaná léčebná práce. Nemajetní svěřenci byli pouze ošetřováni, ale na stravu a oblečení si museli vyžebrot. Začaly vznikat sirotčince pro opuštěné a osiřelé děti či ohřívárny pro chudé. Sociální práce začala přecházet také na města.

2.2 Sociální práce v novověku

V novověku nebyly všichni rovnoprávní, existovaly rozdíly mezi poddanými, šlechtou a duchovenstvem. Velký důraz se kladl na to, kdo se do jaké rodiny narodil. Sociální vyloučení tedy již od svého narození čekalo sirotky či děti žen, které nebyly vdané.

V době novověku existovala řemesla, která byla počestnými občany vnímána jako nečistá. Podle Bůžka to byly ty, které zacházely s hříchem - prostitutky, tělesnými vadami - mrzáci a ti, kteří neměli stálé obydlí – tuláci a žebráci. (Bůžek, 2010, s. 392).

V průběhu celého 18. století byly stále více stíhány potulné osoby. Začaly se používat pasy nebo vandrovní knížky tovaryšů. Pokud se někdo pohyboval bez těchto dokladů, byl považován za tuláka. Také osoby, které se pohybovaly mimo své panství,

byly označovány jako tuláci. Tuláci byli vyháněni za hranice, nebo do místa svého narození. (Kodymová, 2013, s. 88)

Postupně byly zřizovány ústavy, které měly dlouhodobě pečovat o potřebné. Tyto ústavy byly zřizovány pod patronací státu a staraly se o chudé, nemocné, děti, staré, ale i o tuláky a žebráky. O provoz ústavu se staral správce, kterého měl kontrolovat výbor složený z několika pověřených osob. Jak uvádí Matoušek (2011, s. 20)., až na přelomu 18. a 19. století začala vznikat velká diferencovaná zařízení, jako jsou sirotčince starající se o opuštěné děti, blázince pro duševně nemocné, starobince, chudobince aj. V Českých zemích v době josefínských reforem byly zřizovány farní chudinské ústavy, kde byli do sociální práce také zapojováni dobrovolníci. V těchto ústavách měli hlavní slovo faráři. Na venkově byly podmínky pro sociální práci odlišné od těch, které byly ve městech. Fungovala zde větší kontrola sousedů, proto byla většina nežádoucích jevů potlačována již v zárodku, nebo byla řešena v rámci rodiny. Například starost o staré členy rodiny se poskytovala tak, že tam, kde to umožňovaly podmínky, byly staří přemístěny na výměnek a rodina měla za úkol se o své předky postarat. Hospodáři se zdůrazňovalo, že má své rodiče chovat v úctě, často byla sepsána výměnkářská smlouva, která vymezovala práva rodičů. (Bůžek, 2010, s. 567)

V období 19. století byl v našich zemích zaveden prováděcí zákon o domovském právu a chudinský zákon. Domovské právo bylo právem na pobyt v obci a nárok na chudinské zaopatření. Domovské právo bylo možné pouze k jedné obci a dalo se získat narozením, legitimací nemanželského dítěte a provdáním se. Domovské právo se ale dalo získat i tak, že se osoba nepřetržitě a dobrovolně zdržovala v obci a nepadala na obtíž veřejnému chudinství. Jak uvádí Kodymová (2013, s. 88) teprve od polovin 19. století jsou lidé příslušní k domovské obci podle tzv. domovského práva, tím každý získává právo na chudinské zaopatření a na nerušený pobyt v obci. Znamenalo to, že příslušníci obce nemohli být ze své domovské obce odstrčeni, vyhoštěni nebo vypovězeni.

Domovské právo neznamenal ukončení potulky či žebroty. Domovská obec měla povinnost pečovat o občana, který se ocitl v nouzi a příslušel do obce obecním

zákonem. Tato povinnost přešla na obec až po vyčerpání možností osob, které o takové občany byly ze zákona povinny pečovat. Chudí a jejich rodinní příslušníci dostali nezbytnou výživu či ošetření v nemoci. Nemajetný občan mohl dostat ubytování v obecním domku a ostatní obyvatelé obce ho po určitý počet dní živili. V případě okamžité nouze nebo onemocnění byla obec povinna se postarat i o ty, kteří neměli v obci domovské právo. Náklady vynaložené na pomoc pro tyto osoby pak vymáhala na domovské obci.(Matoušek, 2011, s. 23)

V 19. století byla zákonem zabezpečena též práva postavení dítěte v rodině, zabezpečení jeho nároku na výživu a výchovu a v případech potřeby soudní ochranu. Rodině, která zanedbávala své dítě, mohl soud dítě odejmout, ale neměl ho kam umístit. Péče o tyto děti byla náhodná a roztříštěná, nejčastěji realizovaná církví. (Matoušek, 2012, s. 116).

2.3 Sociální práce 20. století

Začátkem 20. století se stalo to, že do té doby náhodná a nejednotná sociální práce, kterou převážně prováděla církev, přešla na obecní úředníky, ale také byla prováděna soukromými spolky, tedy převážně dobrovolnými pracovníky. Pomoc byla poskytována na žádost potřebného, ale poskytovala se teprve tehdy, pokud tuto žádost pomáhající uznal za oprávněnou.(Matoušek, 2012, s. 117).

Výraznou změnou byla snaha lépe poznat ty, kterým byla pomoc směřována, a postupně převládalo mínění, že jednorázová pomoc neodstraní chudobu, ale pouze dočasně pomůže. Proto bylo usilováno o stanovení podmínek, za jakých bude pomoc poskytována tak, aby se potřebný stal postupně samostatným. Nejzávažnějším sociálním problémem byla spatřována chudoba, která s sebou nesla další sociální problémy. *V roce 1902 byl zřízen Zemským výborem v Čechách Zemský sirotčí fond, který poskytoval příspěvek na děti v cizí péči. V roce 1904 vznikají nestátní okresní komise pro péči a mládež, které přejímaly patronaci nad potřebnými dětmi a rozdělávaly nejen příspěvky sirotčího fondu, ale i stravu a ošacení.*(Matoušek, O. a kol. *Základy sociální práce*, s. 117)

První velkou změnou 20. století byl vznik Československé republiky roku 1918. Jak uvádí Matoušek (2011, s. 23) do správního řádu ČSR byly převzaty některé Rakousko-uherské předpisy. O chudého se přednostně měla postarat rodina, dále pak různé spolky a fondy, a teprve po vyčerpání všech možností nastoupila chudinská péče státu. Nejdůležitější skupinou poskytování pomoci byla tedy rodina. V tomto období vznikaly dobrovolnické organizace se sociálním zaměřením zásluhou majetnějších vrstev obyvatel.

Nové zákony začaly řešit veřejnou sociální péči, kdy sociální pojištění mělo zajistit zaměstnancům materiální podporu v případě nemoci, invalidity, stáří. Nejčastější formou sociální služby za první republiky byla ústavní péče. Dobročinné spolky a humanitární organizace provozovaly tzv. soukromé chudinství, kde nejoblíbenější byly vývařovny. Dobročinné a humanitární organizace budovaly a spravovaly různé ústavy. Toto období také bylo dobou velkého rozvoje specializovaných poradenských služeb. Vzniklo ministerstvo sociální péče, kdy stát zřizoval ve spolupráci se soukromými spolky, nové instituce. Toto ministerstvo spolupracovalo s dalšími ministerstvy v oblasti sociální péče. Také obecní samospráva měla samostatnou působnost v péči o chudé. Postupně byly zaváděny nové formy pomoci, neboť se začíná vycházet z názoru, že potřebný má nárok na pomoc. (Matoušek, 2011, s. 25).

Ve dvacátých letech 20. století vznikla v Praze sociální poradna, která byla první institucí řízenou vystudovanými sociálními pracovníci. Měla pomoci lidem v tísní bez ohledu na jejich domovskou příslušnost, převážně poradenstvím, ale i poskytováním materiální pomoci. Obec poradně nepřispívala. S uspořádáním sociální práce úzce souvisel vznik nových ústavů, zabývajících se sociální prací, například Ústřední sociální ústav založil Ústřední dětskou ochranovnu pro děti bez domova, v roce 1930 byla stabilizována pěstounská péče zřízením kolonie pěstounské péče. Sociální pracovníci usměrnily nahodilou zdravotní a sociální pomoc k záměrnému preventivnímu podchycení případu a jeho průběžného sledování pomocí sociálního šetření. Nejčastěji pracovaly v poradnách, které byly ve třicátých letech zřizovány hlavně dobrovolnými

organizacemi a byly převedeny do působnosti státu. Zavedeny byly téměř ve všech okresech. V Praze byla pokusně organizována bytová služba v obecních domech pro sociálně slabé občany. Sociální pracovníce byly zaměstnávány v úřadovnách Okresní a městské sociální péče, zdravotních ústavech a v Československém červeném kříži. (Matoušek, 2012, s. 128-131)

Velmi záhy v období po druhé světové válce byl zrušen institut domovského práva a byl nahrazen institutem československého občanství. Začalo centrální plánování i v oblasti sociální politiky, sociální péče přešla z obcí na stát. Předpokládalo se, že když se znárodní výrobní prostředky, odstraní se nezaměstnanost i chudoba. Sociální práce charitativních organizací nebyla žádoucí. Jedinou výjimkou bylo ústavní zaopatření, respektive zřizování, provozování a udržování ústavů sociální péče též dobrovolným organizacím. (Matoušek, 2012, s. 141)

Státní úřad sociálního zabezpečení převzal řídicí a kontrolní pravomoc a národní výbory pomocí komisí sociálního zabezpečení prováděly vlastní činnost na úseku sociální práce. V 60. letech se začala objevovat kritika přístupu k sociální péči. V roce 1969 vznikla Společnost sociálních pracovníků, která se později změnila v sekci sociálních pracovníků, která byla součástí České lékařské společnosti J. E. Purkyně. V té době se většinou sociální problémy zaměřovaly za zdravotní potíže. Lidé byli umísťováni do psychiatrických léčeben, protialkoholních léčeben, léčeben dlouhodobě nemocných, domovech důchodců či ústavů pro mentálně retardované. Nastávaly změny přístupů ke starým lidem a dětem. V těchto letech se rozšířila pečovatelská služba, vznikla stacionární péče pro seniory, byly podporovány místní kluby důchodců. Vznikaly manželské poradny i první linky důvěry. (Matoušek, 2012, s. 146)

V sedmdesátých letech vyšel zákon o sociálním zabezpečení, který zavedl péči o společensky nepřizpůsobené občany. Pokud národní výbor doporučil tyto občany přijmout do zaměstnání, musely je zaměstnavatelské organizace přijmout do práce, a pomáhat mu v zařazování do řádného života. Rozhodující pravomoci v sociálních věcech měly okresní národní výbory. Sociální práce se rozvíjela například v ošetrovatelských ústavech pro staré lidi, v domovech důchodců, v kojeneckých

ústavech, v dětských domovech, ve výchovných ústavech. Také ve velkých výrobních podnicích se rozšířily odbory péče o pracující, které se staraly o mladistvé, o ženy s malými dětmi, o svobodné matky, o pracovníky se změněnou pracovní schopností, o lidi propuštěné z vězení apod. (Matoušek, 2011, s. 29)

Koncem osmdesátých let byl schválen záměr hledat formou výzkumu řešení sociálních otázek. Byl dán podnět k vypracování konceptu sociální politiky. Vzhledem k tomu, že řadu let byla sociální práce podceňována, byl velký nedostatek sociálních pracovníků. Změnou politického režimu v roce 1989 nastaly zásadní změny v oblasti sociální politiky. V roce 1990 byl připraven Scénář sociální reformy. Brzy byly přijaty zákony o životním minimu a o sociální potřebnosti. V druhé polovině devadesátých let vznikla potřeba nového zákona o sociální pomoci, neboť začaly vznikat nové problémy, jako neskryvaná prostituce, začleňování vězňů propuštěných po amnestii, bezdomovectví. Vznikaly nové nevládní organizace, zaměřující se na sociální práci. (Matoušek, 2011, s. 30)

Dvacáté století v našich zemích bylo plné politických změn a díky tomu se projeví i změny v přístupu k sociální práci a sociálním pracovníkům. Sociální práce se začala systematizovat. Vznikala potřeba profesionalizace sociálních pracovníků, neboť se zvyšovaly nároky na jejich práci.

3. Práce sociálního pracovníka

V této části bakalářské práce se budu věnovat různé činnosti sociálních pracovníků. S jejich prací se můžeme setkat na mnoha místech. Sociální pracovníci mohou být zaměstnanci státu, ale i příspěvkových organizací. Jsem přesvědčena, že s rostoucími problémy ve společnosti (jako je zvyšující se nezaměstnanost, problémy se zadlužováním apod.) vzrůstá potřeba těch, kteří mohou kvalifikovaně pomoci, tedy sociálních pracovníků.

Profesionálním posláním je nabízet pomoc. A kontrola je profesionální, je-li cestou k otevření příležitosti naplnit profesionální poslání. (Úlehla, I. Umění pomáhat, s. 41)

Sociální pracovník by ale neměl přebírat odpovědnost za své klienty, neboť oni jediní by měli být řešiteli svých problémů. Sociální pracovník poukazuje na důsledky problémového chování a na možné sankce v případě jeho pokračování. Nedílnou součástí jeho práce je navrhnout možnosti řešení nepříznivé situace, hodnotí a posuzují danou problematiku, ale neodsuzují klientovo chování. (Řezníček, 1994, s. 29)

Sociální pracovníci musí pracovat s klienty, kterým mají pomáhat, ale tato pomoc je omezena zákony, normami a hodnotami. *Povaha sociální práce a způsoby jejího výkonu jsou ovšem podstatně determinovány na jedné straně koncepcí státní sociální politiky a na druhé straně posláním instituce, která sociální práci provádí. (Řezníček, I. Metody sociální práce, s. 20)* Sociální pracovník tak má ve své profesi nelehké postavení, neboť skloubit své osobní přesvědčení o pomoci a dané postupy nemusí být vždy jednoduché. Aby působil přesvědčivě na své klienty, musí být osobností a musí mít u klientů autoritu.

Povolání sociálního pracovníka je velmi náročné nejen na jeho osobní kvality, ale také na jeho psychiku. Skloubit velké pracovní nasazení a osobní angažovanost se soukromým životem je často velmi náročné. Tím, že sociální pracovník je ochoten často pracovat nad rámec svých pracovních povinností a že jen těžko odděluje profesionální přístup ke klientovi od osobního, dostává se časem do stále častějších stresových

situací. Sociální pracovníci mají velmi psychicky náročnou práci, která může vést k problému zvanému syndrom vyhoření. *Vyhoření je vyčerpání, naprosté vyprázdnění fyzických a emocionálních zdrojů. Únava z přílišné snahy naplnit nereálná očekávání, která jsme si vytvořili sami nebo je přebrali od okolního světa a jeho sociálního žebříčku hodnot.* (Maroon, I. *Syndrom vyhoření u sociálních pracovníků*, s. 77)

Pro sociálního pracovníka je syndrom vyhoření bolestná zkušenost, která mnohdy změnila jeho rozhodnutí a pracovní nasazení. Částečně se mu dá vyhnout, pokud se rozpozná včas. Ukazují na něj například častá onemocnění, která způsobují pracovní výpadky. Může se stát, že poškozený začne lépe vnímat sám sebe a posílí svou osobnost, ale častěji se stává, že se mnozí nakonec sociální práce vzdají úplně. (Maroon, 2012, s. 13)

S vyhořením se lidé vyrovnávají několika způsoby. Zaujmou vyčkávací strategii, kdy čekají, že se pracovní podmínky někdy změnila, což se většinou nestane. Tato strategie nevyžaduje žádné úsilí, jen je potřeba trpělivosti. Někdy pomůže přestávka v práci v podobě delší dovolené nebo dočasného opuštění pracoviště. Pracovní prostřední to však nezmění. Aktivnější pracovníci opustí své pracoviště, přestože se na profesi připravovali formou dlouholetého vzdělávání a přestože získali zkušenosti. Přitom je provází pocity viny a selhání. (Maroon, 2012, s. 80)

Sociálním pracovníkům při jejich snahách často pomáhají dobrovolníci. V našich zemích to jsou nejčastěji studenti, ženy v domácnosti, nezaměstnaní nebo důchodci. Jsou to lidé, kteří chtějí být užiteční a ve svém volném čase bez finančního ocenění pomáhají potřebným. V dnešní době má dobrovolnictví velký vliv na hodnotovou orientaci člověka. *Dobrovolnictví není oběť, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacem v mezilidských vztazích.* (Gulová, L. *Sociální práce*, s. 63)

Dobrovolníkům nestačí jen teoreticky vysvětlit, jaká bude jejich práce, ale je potřeba zacvičit je, názorně jim předvést budoucí způsob práce. Ukázat jim základní

modelové situace při práci s klienty a posílit jejich schopnost tyto situace zvládat. Dobrovolníci by si měli při tréninku nacvičit bezpečné postupy předpokládaných kritických situací. Při práci dobrovolníka by měl být k dispozici zkušený profesionál, který jeho práci zajišťuje a je kdykoli ochoten pomoci při zvládnutí situací, jež dobrovolník sám nezvládne. Dobrovolníci se stávají i v našich zemích čím dále více pomocníky profesionálním sociálním pracovníkům. (Matoušek, 2003 b, s. 62)

Práce sociálních pracovníků je velice pestrá a zasahuje mnoho činností, proto při své práci sociální pracovník používá mnoho metod. Podle mého názoru je nejčastější metodou vedení rozhovoru, kdy získává základní poznatky o klientovi a zjišťuje jeho potíže. Sociální pracovník poskytuje sociální poradenství, kdy poskytuje potřebné informace, které přispívají k řešení nepříznivé sociální situace. V následující části se budu věnovat dvěma sektorům poskytujícím sociální práci. Jsou to neziskové organizace a státní organizace.

3.1 Sociální služby neziskových organizací

Neziskové organizace zřizují zařízení sociálních služeb. Oblast sociálních služeb je u nás upravena zákonem o sociálních službách. Základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb je sociální poradenství, kdy jsou klientům poskytovány potřebné informace pomáhající při řešení jejich životních situací. Zařízení sociálních služeb zřízená neziskovými organizacemi se hlavně zabývají činnostmi pro různé skupiny klientů.

3.1.1. Práce s dětmi

Sociální pracovník může provázet dítě od jeho narození až po dospělost. Jedná se zejména o sirotky, děti opuštěné, zanedbávané, zneužívané nebo ohrožené negativními vlivy.

Pro podporu rodin dětí do 7 let věku, které jsou osobou se zdravotním postižením, nebo je jeho vývoj ohrožen v důsledku nepříznivého sociálního prostředí, jsou poskytovány služby rané péče. Tyto služby se poskytují zejména ve vlastním sociálním prostředí a obsahují výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,

zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Také pro rodiny s dítětem, u kterého existují rizika ohrožení jeho vývoje, či je vývoj ohrožen v souvislosti s dopady dlouhodobě obtížné sociální situace, kterou nezvládnou rodiče sami překonat bez pomoci, jsou sociálně aktivizační služby. Jde o ambulantní služby poskytující výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. (Duková, 2013, s. 122)

Sociální pracovníci provádějí terénní formu služeb pro děti a mládež, jejichž účelem je obvykle monitoring situace v lokalitě, depistážní činnost, informování klientů o činnosti zařízení pro děti a mládež a jejich odkazování na služby kontaktních center. Mezi nejčastěji užívané metody v kontaktních centrech pro děti a mládež patří sociální práce s jednotlivcem, práce s komunitou a sociálně-pedagogicky pojatá skupinová práce. (Matoušek, 2013, s. 412)

Výkon úřední pravomoci nastává obvykle v situaci, kdy je pomoc obzvláště potřebná, ale také nesmírně obtížná. Jestliže po zodpovědném posouzení situace sociální pracovník došel k názoru, že dítě je třeba vzít z rodiny a umístit do diagnostického ústavu, pak je zde velký úkol pomoci rodičům přijmout tuto situaci tak, aby se neodpojili od řádu. (Kopřiva, K. Lidský vztah jako součást profese, s. 48)

Po dosažení zletilosti opouštějí děti školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a často nemají kam jít. Pro tyto osoby jsou až do věku 26 let zřízeny domy na půl cesty, které jim poskytují ubytování. Zde sociální pracovníci zprostředkovávají kontakt se společenským prostředím, provádí sociálně terapeutickou činnost a pomáhají při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.

3.1.2 Práce se seniory

Dnešní senioři, především lidé od 70 let nahoru, patří ke generaci, která ve svém životě prožila velké změny. Většinou tvrdě pracovali, vyrůstali a strádali ve válečném období a produktivní život prožili v minulém režimu. Tito lidé potřebují systém péče

a zabezpečení. Jak ukazuje situace mnoha rodin, mladší členové rodiny nejsou schopni postarat se o svého stárnoucího člena. Neskutečně dlouhé jsou pořadníky zájemců o pobyt v penzionech a domovech seniorů, nebo v léčebnách dlouhodobě nemocných. Mnohé seniorské skupiny jsou zatíženy řadou nemocí, jako je demence nebo Alzheimerova choroba. Objevuje se nový problém dnešní společnosti, kdy jsou staří lidé znevýhodňováni. (Gulová, 2011, s. 68)

Mnoho seniorů se již nevěnuje své práci, ale tráví volný čas svými koníčky, nejčastěji sportovními aktivitami. Velký počet seniorů tráví svůj volný čas s blízkými přáteli či sousedy nebo v denních centrech. S odchodem do důchodu dochází k značnému poklesu příjmu a senioři proto často mění své bydliště. Bydliště mohou měnit i z jiných důvodů, často pro svou neschopnost postarat se o domácnost nebo o sebe. Každé rozhodnutí změny bydlení je pro ně obvykle velkým stresem. Otázka vhodného bydlení pozitivně ovlivňuje zdravotní stav seniorů, umožňuje jim kontakt se společností, s rodinou, s přáteli a zajistí jim možnost zůstat v blízkém prostředí. (Hrozenská, 2013, s. 44, 45)

Mnozí senioři řeší životní situaci, ve které se mohou ocitnout z ekonomických či ze sociálních důvodů, pro nemoc nebo z jiných důvodů, pobytem v domově pro seniory. Součástí těchto domovů je často i zdravotní péče. Sociální pracovníci pohybující se v těchto domovech by si měli kromě problémů stáří uvědomovat i pozitivní aspekty stáří, jako jsou moudrost, shovívavost nebo humor. Přesto péče o seniory přináší stresové faktory. Někdy mají sociální pracovníci stresy s tím, že mají málo času na jednotlivé klienty, případné konflikty s rodinami klientů. Za nejvíce stresující je považováno zhoršení zdravotního stavu klienta nebo jeho úmrtí, nespokojenost klientů nebo jejich neocenení práce sociálních pracovníků. Stresující situace může nastat i při střetu mezi požadavky klienta či jeho rodiny a profesionalitou. (Hrozenská, 2013, s. 128)

Mezi zařízení sociálních služeb zřízená neziskovými organizacemi patří domovy pro seniory a sociálně aktivační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. V domovech pro seniory se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou

soběstačnost zejména z důvodu věku. Naproti tomu sociálně aktivační služby jsou ambulantní, popřípadě terénní služby poskytované osobám v důchodovém věku.

3.1.3 Práce se závislými osobami

Lidé mohou být závislí na různých látkách či jiných věcech. Častá je závislost na alkoholu. Zásadním znakem této závislosti je považováno zhoršené sebeovládání ve vztahu k alkoholu. Naprostá většina lidí závislých na alkoholu se v ČR nijak neléčí. Úloha sociálního pracovníka při léčbě této závislosti je zásadní, neboť klient má většinou velké množství praktických životních problémů. (Matoušek, 2013, s. 380)

Při závislosti na nealkoholových drogách je klíčovým znakem zhoršené sebeovládání ve vztahu k psychotropní látce. Závislost a škodlivé užívání často zhoršuje zdravotní stav i sociální situaci mnoha dalších osob. Při prevenci a léčbě je vhodné se soustředit na ovlivňování rodinných systémů, vztahů mezi vrstevníky nebo životním stylem. (Matoušek, 2013, s. 381)

Další návykové nemoci jsou např. patologické hráčství, návykové chování ve vztahu k počítačům a internetu, práci, kupování atd. narůstající problémy klientů souvisejí s celospolečenskými vlivy, jako jsou masivní rozšíření hazardu a jeho neomezená reklama. Při prevenci je vhodné soustředit se na ovlivňování těch systémů, jež jsou podstatné a dosažitelné, jako je rodinný systém, vztahy mezi vrstevníky či životní styl. Také zde sociální pracovník pomáhá při řešení množství praktických životních problémů, zvláště časté bývají obrovské dluhy. (Matoušek, 2013, s. 483,484)

Sociální pracovníci, kteří se zabývají péčí o závislé klienty, často pracují v terapeutických komunitách. *Tyto formy péče poskytují pobytové služby na přechodnou dobu pro osoby závislé na návykových látkách nebo osoby s chronickou psychickou poruchou, které mají zájem o začlenění do běžného života. Poskytují zajištění stravy, ubytování, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů.* (Duková, I.; Duka, M. Kohoutová, I. *Sociální politika*, s. 124)

Neziskové organizace zřizují terapeutické komunity a služby následné péče. Terapeutické komunity poskytují mimo jiné pobytové služby i na přechodnou dobu pro osoby závislé na návykových látkách. Služby následné péče jsou ambulantní služby poskytované osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní léčbu, ambulantní léčbu, nebo se jí podrobují a osobám, které abstínují.

3.1.4 Práce s bezdomovci

*Kdo je bezdomovec? Jde o osobu bez stálého bydlení či možnosti dlouhodobě využívat určité přístřeší. V sociálním zákonodárství se obvykle definují jako osoby bez přístřeší. V zákonu o státním občanství se tímto termínem označují osoby bez jakéhokoli státního občanství; v mezinárodních dokumentech se označují jako osoby bez státní příslušnosti a je jim zpravidla poskytnuta ochrana jako uprchlíkům. Bezdomovectvím označujeme kvalitu života těchto osob, která se vyznačuje výrazným sociálním vyloučením a výskyt této sociální události. Bezdomovci se nejčastěji soustřeďují ve městech. (Tomeš, I. *Obory sociální politiky*, s. 251)*

Osoby bez přístřeší se staly běžnou a stálou součástí života všech metropolí. Proto se řešení bezdomovectví stává trvalým úkolem především orgánů veřejné správy, ve kterém je hlavní participace, spolupráce a současně finanční podílnictví měst. Přírozenými partnery by měli být organizace nestátního i neziskového charakteru zajišťující péči o bezdomovce. (Davidová, I. *Reportáž z depistáže sociální kurátorky*, s. 81)

Většina společnosti vnímá bezdomovce z hlediska zdůrazňujícího individuální faktory. Vidí bezdomovce jako odpovědné za svou situaci, nejčastěji jsou považováni za alkoholiky, tuláky či devianty. Současná společnost vidí stále více bezdomovce jako lidi, kteří se stali bezdomovci na základě svého osobního neúspěchu či nezpůsobilosti, ale není jim za jejich stav přičítána odpovědnost. Tito jedinci ke svému návratu do společnosti potřebují humanitární pomoc, psychiatrickou péči a jiné formy podpory. (Matoušek, 2013, s. 339)

Pro bezdomovce jsou poskytovány sociální služby. Jsou to azylové domy, které poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Poskytují stravu nebo pomoc při jejím zajištění, ubytování či pomoc při zajištění bydlení prosazováním práv a zájmů. Dále poskytují výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Jinou možností pro bezdomovce jsou noclehárny, které slouží k poskytnutí ambulantní služby osobám, které mají zájem o přenocování a využití hygienického zařízení. Poskytují podmínky pro osobní hygienu, stravu a ubytování a dále poskytují nebo zprostředkovávají informace. (Duková, 2013, s. 123)

3.2 Sociální práce ve státních organizacích

Státní organizace zaměstnávající sociální pracovníky jsou městské úřady, v krajských městech jsou to magistráty měst, a úřady práce. Na tyto instituce se často obracejí lidé postižení nebo ohrožení chudobou. Duková (2013, s. 184) uvádí několik druhů chudoby. Chudoba absolutní znamená nedostatek prostředků, které neumožňují uspokojovat základní životní potřeby a tím je vážně ohrožena existence člověka, anebo mu hrozí smrt. Relativní chudoba je uspokojování potřeb na výrazně nižší úrovni, než je průměrná úroveň a zvyklosti v dané společnosti. Občan se může dostat do stavu sociální nouze, když není schopen uspokojit své základní sociální a životní potřeby. Ve stavu hmotné nouze nemá občan zabezpečeny dostatečné příjmy a základní životní podmínky a vlastním přičiněním nebo pomocí rodiny je není schopen realizovat. Pro praktické měření chudoby jsou stanoveny minimální úrovně příjmů, které definují minimální životní náklady.

Sociální pokrok je pomalejší než pokrok technický a ekonomický. Existují důkazy, že technický a ekonomický pokrok je podmínkou sociálního pokroku. Sociální pokrok se nedosáhne humanitární pomocí, která je užitečná jako nárazová krátkodobá pomoc při přírodních katastrofách. Je-li však poskytována dlouhodobě a zdarma, vhání lidi do sociální pasti a rozvrací tradiční trhy. (Tomeš, I. Obory sociální politiky, s. 236)

Charakter a rozsah zaopatření i oprávnění spojených s chudobou jsou ve společnosti dány nejen velikostí jejího bohatství, ale i chápáním sociální spravedlnosti.

Ta může být různě silná, také podle přesvědčení převládajících ve společnosti o tom, proč se lidé stávají chudými a nakolik žádoucí je intervence společnosti. I když chudoba dnes není považována za tak významný sociální problém jako v minulosti, zdůrazňují se její nové rysy. Chudoba je v současnosti spojována s nezaměstnaností a s nevýhodnými pozicemi na trhu práce. Za její typické rysy jsou považovány přetrvávání v čase jak v rámci jedné generace, tak mezigeneračně, prostorová koncentrace chudých doprovázená jejich rostoucí závislostí, kdy se z plnoprávných občanů stávají klienti sociálního státu. Chudoba otevírá v sociální práci příležitost k řadě intervencí. Je potřeba nízké příjmy chudých efektivně spravovat, doplňovat, ale i využívat jako investici pro podporu životních šancí vlastních dětí. (Matoušek, 2013, s. 335)

3.2.1 Sociální pracovníci obecních úřadů

Obec jako nejmenší samosprávná jednotka státu je významným subjektem státní sociální politiky. Stát může obci uložit, zpravidla zákonnou cestou, aby něco pro své občany konala. Stát obci k tomu účelu poskytuje určité prostředky přidělem ze státního rozpočtu nebo tím, že jí svěří vybírání určité státní daně a umožní, aby si ponechala její výtěžek. Je na rozhodnutí obce, zda něco poskytne v případě, že se některý z jejích občanů ocitne v těžké životní situaci. (Matoušek, 2012, s. 172)

Sociální odbory obecních úřadů a úřadů magistrátů měst vykonávají svou činnost pro sociálně právní ochranu dětí a sociální pomoc. *Sociálně právní ochrana dětí je soubor zákonem upravených činností směřujících k ochraně a zajištění práva dítěte nepříznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. V ČR zajišťují SPOD orgány OSPOD, kterými podle zákona jsou obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady MPSV ČR a ve vztahu k cizině Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.* (Matoušek, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*, s. 459) Sociální pracovníci obecních úřadů při sociální pomoci provádí přímou práci s klientem. Zajišťují protidrogovou prevenci, prevenci kriminality včetně poradenství, koordinují spolupráci neziskových organizací, zajišťují služby tlumočení pro neslyšící, pomoc osobám s předpokladem omezení způsobilosti k právním úkonům, poskytují pomoc společensky

nepřízpůsobeným občanům a občanům po propuštění z vězení, provádí umístování občanů do domů s pečovatelskou službou či rozhodují o ustanovení zvláštního příjemce důchodových dávek, vydávají Parkovací průkazy označující vozidlo přepravující osobu těžce zdravotně postiženou.

Sociální práci, která není tzv. spojena s výplatou dávek, není přikládán takový význam, jaký s ohledem na skutečné požadavky při řešení sociálně negativních jevů má být. Dvěma hlavními cíli sociální práce v rámci úřadů obcí s rozšířenou působností jsou agenda dávek a agenda péče o rodinu. Zásadním cílem je poskytnout klientovi pomoc, na kterou má nárok, pomoci mu vyřešit problém, se kterým se na obec obrátil a pomoc překonat překážky, které mu ve zvládnání konkrétního problému brání. Sociální práce na obci, a to nejen na úrovni velkých městských částí, je pro současnou praxi výzvou. Způsob posouzení, stanovení plánu péče či intervencí a následné řešení potřeby dlouhodobé péče se ukazuje významně jiný v městech než v mimoměstských oblastech, které mohou být zatíženy rodovou historií. (Kodymová, P.; Suda, R. *Obce jako výzva pro praxi sociální práce*, s. 113-114)

3.2.2 Sociální pracovníci na úřadech práce

V současnosti roste v naší společnosti nezaměstnanost. *Nezaměstnanost je stav, ve kterém člověk schopný práce a ochotný pracovat nemá placené zaměstnání.* (Matoušek, O. a kol. *Slovník sociální práce*, s. 125)

Nezaměstnanost je vnímána jako ekonomický a sociální problém negativně ovlivňující situaci a život jedinců, rodin, ale také regionů. Je proto středem zájmu sociální politiky a sociální práce. Nezaměstnanost přináší společnosti nejen ekonomické, ale i sociální ztráty a náklady. Nezaměstnanost se stává problémem pro společnost v případě, že je masová, koncentruje se na určité území, v určitých sociálních kategoriích, popř. je-li mezi nezaměstnanými vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných či osob opakovaně nezaměstnaných. Dlouhodobě nezaměstnaní ztrácí pracovní etiku a motivaci hledat dále místo na trhu práce, není jim umožněno udržovat pracovní dovednosti, kvalifikaci a pracovní návyky. (Matoušek, 2013, s. 332)

Problematikou nezaměstnaných se zabývají úřady práce, kde evidují uchazeče o zaměstnání, poskytují jim podporu v nezaměstnanosti a poradenství na trhu práce. Úřad práce sleduje situaci na pracovním trhu ve svém správním obvodu a zpracovává koncepci vývoje zaměstnanosti. Ve spolupráci se zaměstnavateli by měl spolupracovat na opatřeních rozvíjejících trh práce, zajišťovat a podporovat projekty usnadňující vstup pracovníků na trh práce, podávat informace o volných pracovních místech. (Matoušek, 2011, s. 90)

Úřady práce neslouží pouze k zajišťování pracovních míst, ale klienti zde mohou vyřizovat i různé sociální dávky. Z důvodu sjednocení a zvýšení efektivity výkonu agend nepojistných dávek v roce 2004 převzaly úřady práce agendu státní sociální podpory a od roku 2012 agendy dávek pomoci v hmotné nouzi, dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči. V souvislosti s přechodem agend sociálních dávek přešli na úřady práce také sociální pracovníci.

Sociální dávky zaměřené na rodiny s dětmi se vyplácejí převážně ze systému státní sociální podpory, klienty s nízkými příjmy či bez příjmů vyřizují ze systému pomoci v hmotné nouzi a zdravotně postiženým jsou určeny dávky pro zdravotně postižené a příspěvek na péči. Při vyřizování sociálních dávek vykonávají sociální pracovníci nejvíce administrativní činnost. Aby mohly být sociální dávky vyřízeny, musí klienti podat žádost. Při podání žádosti pracovníci úřadu práce pomáhají klientům při vyplňování žádosti. Při dalším zpracování dávek zjišťují skutečnosti rozhodné pro výplatu dávek, shromažďují a ověřují skutečnosti uváděné klienty a v neposlední řadě kontrolují využití dávek.

V případě potřeby provádí sociální pracovníci úřadu práce sociální šetření. Sociální šetření se provádí v klientově přirozeném prostředí, tedy tam, kde žije. Při něm sociální pracovníci formou rozhovoru a pozorováním získávají informace o klientovi, o jeho sociální a ekonomické situaci i sociálním prostředí. Takto získané informace slouží jako jeden z podkladů pro vyhodnocování sociálních dávek a jsou součástí spisu vedeného ve věci vyřizování dávek.

Spisy provázejí klienta při putování za pomocí. Slouží jako pomůcka pracovníka, aby si mohl dělat záznamy o průběhu společné práce. Vedle toho však často slouží jako doklad pracovníkovy práce pro potřeby organizace, jíž je on sám součástí. Jsou současně jakousi kontrolou nebo podkladem pro kontrolu pracovníkova postupu, zvolených kroků a spolupráce s klientem. (Úlehla, 2005, s. 42)

V našich podmínkách jsou pracovníci úřadů práce přetíženi velkým množstvím klientů, takže nemají dobré podmínky pro individuální práci s nimi. Úřady práce ne vždy disponují vyškolenými specialisty. (Matoušek, O. a kol. Sociální služby, s. 91)

V praxi, podle mých zkušeností, je veškerá sociální práce při poskytování sociálních dávek zaměřena pouze na zjišťování skutečností rozhodných pro výplatu dávek. Nadměrné množství klientů připadajících na jednoho pracovníka způsobuje, že pracovníci, hlavně z časových důvodů, vykonávají pouze úkony potřebné pro výplatu dávek. Z důvodu dlouhotrvajícího přetížení je častý výskyt syndromu vyhoření, či častá fluktuace těchto zaměstnanců. Podle mého názoru je tento stav nedobrý, neboť hlavní smysl sociální práce se zmenšil pouze na výplatu dávek. Ale pouhá finanční pomoc bez další sociální práce nestačí. Většina klientů není takto motivována ke změně své životní situace.

4. Vzdělávání sociálního pracovníka

Teprve začátkem 20. století se začala sociální práce postupně přeměňovat na organizovanou. Ve veřejnoprávní sféře se státu podařilo sjednotit zdravotní, sociální a výchovné složky zemských a okresních péčí tak, že bylo docíleno komplexní pojetí sociální péče. Laické nadšení a kompetenční spory někdy brzdily práci s klienty. První odborně vyškolené sociální pracovnice byly považovány za postradatelné. S tím, jak se rozvíjela sociální práce, začala vzrůstat potřeba profesionálních sociálních pracovníků, kteří museli získat odborné vzdělání. (Matoušek, 2012, s. 123)

Vzdělávání sociálních pracovníků je spojováno s formováním, směřováním a postavením oboru sociální práce ve společnosti. Pojetí vzdělávání má zásadní vliv jak na výkon sociálních pracovníků, tak na identitu oboru sociální práce. Jeho forma a obsah jsou vždy společensky podmíněny a pojetí vzdělávání je výsledkem vzájemných interakcí mezi společností a dalšími subjekty, jako jsou např. profesní organizace, oborová seskupení či samotní sociální pracovníci. (Matoušek, O, a kol. Encyklopedie sociální práce, s. 509)

Koncem 20. století, kdy se začala zvedat potřeba snižování nákladů, a nalezení nejefektivnějších služeb, se dostala do povědomí sociálních pracovníků praxe založená na důkazech. Očekává se, že při volbě určité intervence při práci s klientem, bude sociální pracovník vědět, co je funkční v procesu rozhodování, nejistota se považuje za nežádoucí. Předpokládá se, že sociální pracovník bude schopen vycházet z volby správných vědeckých postupů. (Matoušek, 201, s. 510)

Obor sociální práce souvisí s řadou profesí a oborů, ze kterých čerpá a které naopak ovlivňuje. Ze sociologie čerpá většinu teoretických formulací. Z psychologie v oblasti psychoanalytického myšlení se zabývá jemnými nuancemi duševních pochodů. Z oblasti práva se učí tomu, jak důležité je věcem rozumět, jak přesně je třeba umět rozlišovat a rozhodovat v situacích, k nimž se zákon vyjadřuje, že zákony jsou živé a mění se. Naopak sociální práce umožnila sousedním oborům přesněji vymezit své vlastní zdroje a poslání. Soustavná práce s „normálními lidmi“ vedla

psychology k zamyšlení nad smyslem a posláním psychologie a k hledání jiných způsobů intervence. Výsledkem se stala zkušenost, že pro práci s lidmi jsou efektivnější a jiné terapeutické metody, než metody postavené na psychologii. (Úlehla, 2005, s. 108)

Teorie v sociální práci usnadňuje praxi, protože čerpá teoretické poznatky pohloubené vědeckým zkoumáním z řady oblastí, jako je psychologie, sociologie, pedagogika, právní vědy atd. Teorie specifikuje jak, proč a co se má dělat. Sociální pracovníci čerpají teoretické poznatky z více zdrojů. Nejlepší je snaha sociálního pracovníka využívat více teoretických modelů současně. Mnozí sociální pracovníci si uvědomují, že je třeba teorii obnovovat a upřesňovat. (Gulová, 2011, s. 62)

Požadavky na odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka upravuje právní norma, konkrétně zákon o sociálních službách. Odbornou způsobilostí je podle tohoto zákona vzdělání získané na vyšší odborné škole absolvováním vzdělávacího programu v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost. Dále vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském nebo magisterském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči nebo speciální pedagogiku. Odbornou způsobilost je možno docílit také absolvováním akreditovaných vzdělávacích kurzů ve výše jmenovaných oblastech uvedených v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin a praxe při výkonu povolání sociálního pracovníka v trvání nejméně 5 let, za podmínky ukončeného vysokoškolského vzdělání a praxe v trvání nejméně 10 let za podmínky středního vzdělání s maturitou v oboru sociálně právním, ukončeného nejpozději 31. 12. 1998.

Profesionální sociální pracovníci se nadále vzdělávají také formou různých kurzů či seminářů. Jsou pořádány konference na různá témata, která jsou pro sociální pracovníky aktuální. Profesionální sociální pracovníci se sdružují ve Společnosti sociálních pracovníků, která u nás nově vznikla v roce 1990. V ČR pracuje Výzkumný

ústav práce a sociálních věcí, který je vědeckovýzkumnou organizací, jejímž hlavním cílem je přispívat k poznání a k prognózování sociálně ekonomického rozvoje ve společnosti a připravovat podklady a doporučení pro orgány státní správy, a to na základě využití jak aplikovaného, tak i základního výzkumu.

Sociální práce bez osobního nasazení sociálních pracovníků, ale hlavně bez řádné teoretické přípravy, je v dnešní době nemyslitelná. Podle mého názoru musí sociální pracovníci reagovat na vývoj dnešní společnosti, neboť tento vývoj jejich klienti bez pomoci nejsou schopni zvládnout. Jednou z cest je celoživotní vzdělávání sociálních pracovníků. Podle mých zkušeností je nejčastějším způsobem dalšího vzdělávání forma seminářů, kurzů či samostatných přednášek. Výstupem z většiny seminářů či kurzů je certifikát o absolvování.

Z vlastní zkušenosti vím, že odborné semináře, kurzy i přednášky mají velmi dobrou úroveň, neboť je přednáší odborníci z praxe. Je o ně velký zájem mezi pracovníky, neboť přednášející jsou schopni odpovídat na dotazy vyplývající z praxe a často přímo na příkladech pomáhají při řešení nejčastějších aktuálních případů. Právě ona aktuálnost je velkým přínosem pro většinu posluchačů a zároveň je motivuje k plné pozornosti. Většinou se jedná o jednodenní kurzy. Osobně mám s takto získanými informacemi dobrou zkušenost.

Myslím si, že vzhledem k velkému pracovnímu zatížení sociálních pracovníků, je podle mě uskutečňováno málo kurzů asertivity či zvládnání stresu. Je sice pravda, že se již tyto kurzy začínají objevovat, ale je jich málo. Myslím si, že sociální pracovníci potřebují častější možnosti nacvičit ovládnání vlastních stresových situací, neboť tím by se mohl zmírnit dopad náročné práce na jejich psychiku a následně tím i na výkon jejich povolání.

5. Shrnutí teoretické části

Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole je vysvětleno vymezení pojmu sociální pracovník. Tato profese je zařazována mezi pomáhající profese. Sociální pracovník vykonává sociální práci. Sociální práce spočívá v pomoci osobám, které se ocitly v nepříznivé životní situaci. Sociální pracovník hodnotí potřeby svého klienta a pomáhá mu s naplňováním těchto potřeb.

Druhá kapitola se zabývá historií sociální práce v našich zemích. Tuto historii popisují od středověku, kdy byla sociální práce zaměřená zejména na chudé, nemocné, sirotky a staré lidi. Zásadní změna v sociální práci nastala s rozšířením křesťanství. Církev zakládala ústavy, řádové nemocnice a útulky. Často se řešili problémy lidí bez domova, tuláků a žebráků. Na konci středověku vznikaly cechy řemeslníků, které se v případě nemoci nebo úmrtí staraly o své členy nebo jejich rodiny.

V období novověku existovaly velké rozdíly mezi poddanými, šlechtou a duchovenstvem. Klád se důraz na to, v jaké rodině se kdo narodil, proto sociální vyloučení čekalo na sirotky nebo děti neprovdaných žen. Začaly se zřizovat ústavy, které se měly dlouhodobě starat o chudé, nemocné, staré, děti, ale i tuláky a žebráky. Zavedly se pasy nebo vandrovní knížky tovaryšů. V 19. století byl zaveden zákon o domovském právu a chudinský zákon. Domovské právo, které bylo možné mít pouze k jedné obci, zaručovalo pomoc obce v případě nouze. V této době byla také zákonem zabezpečena práva dítěte v rodině a jeho nárok na zabezpečení výživy a výchovy.

Teprve začátkem 20. století náhodná a nejednotná sociální práce přešla na obecní úředníky, nicméně byla také prováděna soukromými spolky pomocí dobrovolníků. O chudé se přednostně měla postarat rodina, po té různé spolky a až po vyčerpání těchto možností nastoupil stát. Nové zákony začaly řešit podporu zaměstnancům v době nemoci, invalidity a stáří. V Praze vznikla sociální poradna, která se zabývala převážně poradenstvím a poskytováním materiální pomoci. Byla to první instituce řízená vystupovanými sociálními pracovníci. Domovské právo bylo nahrazeno státním občanstvím. Koncem století byl schválen nový koncept sociální

politiky, kdy bylo stanoveno životní minimum, a vznikl nový zákon o sociální pomoci. Vyskytl se velký nedostatek kvalifikovaných sociálních pracovníků.

Třetí kapitola konkretizuje práci sociálních pracovníků, kdy je představuje jako průvodce klientů při řešení jejich složitých životních situacích. Náročnost profese sociálního pracovníka, kdy musí skloubit velké pracovní nasazení s osobní angažovaností a zároveň je determinován zákony, normami a hodnotami, často vede k syndromu vyhoření. Sociálním pracovníkům často pomáhají dobrovolníci, kteří pracují ve svém volném čase bez finančního ocenění. Zkušení profesionálové dobrovolníky zaškolují, posilují jejich schopnost zvládat práci s klienty a pomáhají mu zvládat situace, které sám nezvládá.

Sociální pracovník ve své profesi pomáhá mnoha různým klientům. Stará se o zájmy dětí od jejich raného dětství až po jejich dospělost. Podporuje rodiny s dětmi, ale hlavně podporuje zájmy dětí např. v případech osiření, zanedbávání, zneužívání, týrání či hrozby sociálním vyloučením. Seniorům pomáhá řešit jejich potíže ve stáří, jako je využití jejich volného času, či pomoc při změně bydlení ať již z ekonomických důvodů, nebo z důvodů neschopnosti postarat se sám o sebe. Nemocným pomáhá při překonávání potíží při léčbě a v zajištění fyzické či psychické soběstačnosti. Pomáhají při péči o osoby se zdravotním postižením. V našich zemích se postupně rozvíjí pomoc umírajícím a jejich rodinným příslušníkům. Sociální pracovník pracuje jak s oběťmi trestných činů, tak s pachateli těchto činů. Stále více je potřebná práce s osobami závislými na různých látkách, na hazardu, práci, internetu apod. S rostoucí nezaměstnaností roste i počet osob postižených chudobou a bezdomovectvím.

Specifika práce sociálních pracovníků úřadu práce a obecních pracovníků jsou různá, často ale mají stejné klienty. Vždy řeší nedobrou sociální situaci klientů daného regionu.

Čtvrtá kapitola je věnována vzděláváním sociálního pracovníka. Vývoj sociální práce ukázal nutnost náležitého vzdělání sociálního pracovníka. Domnívám se, že nikdy nekončící vývoj společnosti vede k nutnosti celoživotního vzdělání sociálního pracovníka.

II PRAKTICKÁ ČÁST

6. Zaměření, cíl a metody praktické části

V první části bakalářské práce jsem se věnovala problematice profese sociálního pracovníka. Začala jsem historickým vývojem, poukázala jsem na různorodost klientů sociálních pracovníků a nastínila jsem vzdělávání sociálních pracovníků. Vývoj sociální práce ukázal zvýšené požadavky na vzdělanost sociálních pracovníků. V praktické části budu ověřovat, zda sociální pracovníci pracující ve státní sféře splňují požadavky odborného vzdělání.

Problematika vzdělávání sociálních pracovníků je v posledních letech stále více diskutovaná záležitost. Poukazuje se na okolnost, že sociální pracovníci vyplácející sociální dávky, by měli také splňovat požadavky na odborné vzdělání. Proto jsem se v praktické části zaměřila na sociální pracovníky státní sféry, neboť jejich činnost je spojována právě s vyplácením sociálních dávek. Ve státní sféře pracují sociální pracovníci na městských, v krajských městech magistrátních, úřadech a na úřadech práce. Zaměřila jsem se na plnění požadavku vzdělání pracovníků těchto úřadů.

6.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části bakalářské práce je zjištění a ověření odborného vzdělání sociálních pracovníků pracujících ve státní sféře, zda tohoto vzdělání dosáhli před nástupem do zaměstnání či v jeho průběhu.

Ve svém výzkumu vycházím z těchto hypotéz:

H₀ Sociálních pracovníků pracujících ve státní sféře, kteří splňují požadavky odborného vzdělání, je stejně jako sociálních pracovníků, kteří nesplňují požadavky odborného vzdělání.

H₁. Sociálních pracovníků pracujících ve státní sféře, kteří mají odborné vzdělání, je více než těch, kteří odborné vzdělání nemají.

H₂ Sociálních pracovníků pracujících ve státní sféře, kteří mají zájem doplňovat si vzdělání, je více, než těch, kteří nemají zájem si doplňovat vzdělání.

6.2 Metody a výběr respondentů

Ke zjištění dosaženého vzdělání jsem použila metodu dotazníků a pro propojenost vzdělání s povoláním jsem použila metodu rozhovoru se záznamovým archem. Zjištěná fakta utvoří podklady pro závěrečné shrnutí.

Pro výběrový vzorek respondentů jsem si zvolila sociální pracovníky pracující na městských úřadech a úřadech práce v Jihočeském kraji. K výběru respondentů z uvedených úřadů mě přivedla skutečnost, že s nimi již několik let spolupracuji, některé znám i osobně. Profesně se pohybuji v oblasti sociálních dávek nepojistných systémů, proto znám práci v obou státních organizacích. V roce 2007 byly pro výkon povolání v oblasti sociálních dávek zákonem stanoveny požadavky na odborné vzdělání právě těchto pracovníků. Zaměřila jsem se proto svým výzkumem na to, zda v praxi se podařilo pracovníkům doplnit vzdělání.

Dotazníky jsem zaslala elektronickou cestou na úřady práce a městské úřady v Jihočeském kraji, na Magistrát města České Budějovice jsem dotazníky přinesla osobně. Vzhledem k tomu, že pracovní zaměření úřední městských úřadů a magistrátů jsou stejné, zařadila jsem tyto pracovníky do jedné skupiny respondentů a úředníky úřadů práce do druhé skupiny. V dotazníku byly použity uzavřené otázky.

Druhou metodou praktické části byly strukturované rozhovory se záznamovým archem. Celkem jsem provedla sedm rozhovorů, kdy dva rozhovory byly vedeny telefonicky, a pět rozhovorů bylo vedené tváří v tvář. Celý rozhovor byl veden formou otevřených otázek.

Dotazník tvoří 10 uzavřených otázek v rozhovoru 9 otevřených otázek. Dotazník a záznamové archy jsou přílohou této práce.

6.3 Popis sběru dat

Dotazníky byly vypraveny a vráceny v únoru 2014, rozhovory proběhly v měsíci únoru 2014. Celkem se mi vrátilo 73 vyplněných dotazníků, z toho 20 z úřadů práce. Při

rozhovorech s pracovníky úřadu práce jsem se dověděla pravděpodobnou příčinu malé návratnosti dotazníků od pracovníků úřadů práce. Tím je jejich dlouhodobé nadměrné pracovní i časové vytížení.

Dva rozhovory proběhly telefonicky, neboť respondenti nejsou z Českých Budějovic. Dalších pět rozhovorů proběhlo postupně, vždy v příjemném prostředí některé z českobudějovických kaváren. Vybrala jsem toto prostředí pro uvolněnější atmosféru. Myslím si, že v pracovním prostředí, kde každý tráví velkou část svého pracovního dne, se člověk tak lehce neuvolní a odpovědi mohou být tímto prostředím také poznamenány.

6.4 Výsledky dotazníků

První otázkou dotazníku bylo zjištění, zda jsou sociální pracovníci více ženy či muži. Z oslovených respondentů bylo více žen, celkem 67 (91,8 %) oproti 6 (9,2%) mužům. V tomto malém vzorku respondentů to znamená pouhý nástin složení sociálních pracovníků.

Druhá otázka měla zjistit věkové složení sociálních pracovníků. Ve věkové kategorii 20 - 30 let je 9 (12,3%) respondentů, 31 - 40 let je 21 (28,7%) respondentů, 41 - 50 let je 25 (34,3%) a nad 51 let je 18 (24,7%) respondentů. Znamená to, že nejčastěji je zastoupená věková kategorie 41 - 50 let.

Dalším komponentem bylo zjištění nejvyššího dosaženého vzdělání. Nejčastěji je zastoupena vysoká škola 50 (68,5%) respondentů, dále pak vyšší odborná škola 11 (15,1%) respondentů, středoškolské vzdělání s maturitou 9 (12,3%) respondentů a jiné vzdělání 3 (4,1%) respondenti.

Vzdělání bylo zaměřeno na sociální práci v 60 případech, všeobecné bylo 8, humanitní zaměření 6 a technické zaměření 2.

Doba ukončení vzdělání u respondentů ukazuje následující tabulka.

Doba ukončení studia	Střední škola	Vyšší odborná škola	Vysoká škola
1 – 10 let	5	9	32
11 – 15 let	10	3	7
16 -20 let	5	2	4
21 – 25 let	11	2	4
26 a více let	22	5	3

Všechny školy zaměřené na sociální práci, které respondenti absolvovali, byly vysoká škola 42, vyšší odborná škola 21, střední škola 18, akreditované kurzy v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin 16, a žádná odborná škola 8.

Ukončení odborného studia v sociální oblasti s ukončením před nástupem do zaměstnání 37, ukončené v průběhu zaměstnání 32, není odborné studium v sociální oblasti 8 a v současné době studují 4 respondenti.

V současné době na úřadu práce pracuje 20 respondentů (27,4%) a v městských úřadech nebo na magistrátu města 53 (72,6 %) respondentů.

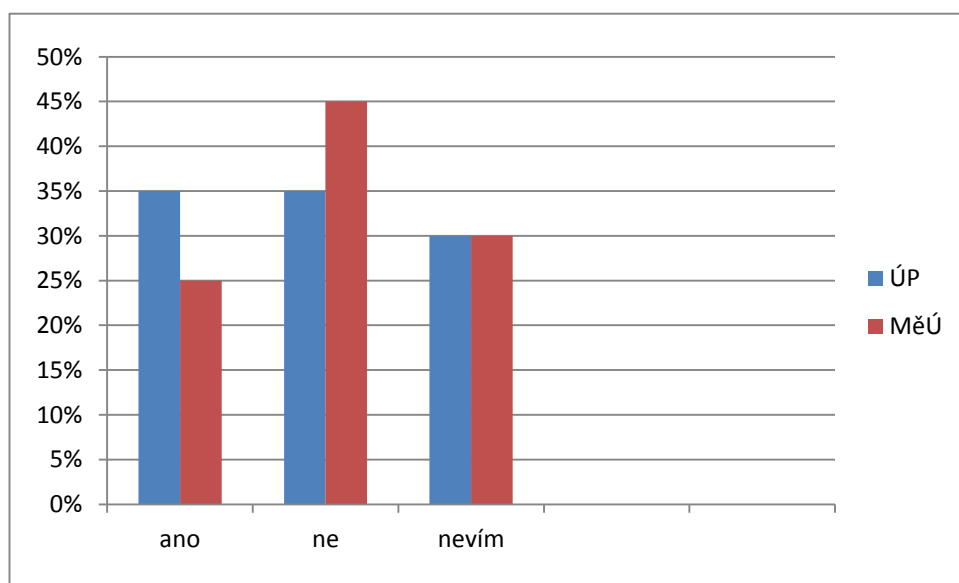
První zaměstnání po škole je 13, na úřadu práce 7, městský úřad a magistrát města 19, příspěvková organizace 2 a jiná organizace 32.

Doplnit nebo zvýšit si odborné vzdělání chtělo 20 (27,4%) respondentů, nechtělo 31 (42,5%) a nevědělo 22 (30,1%).

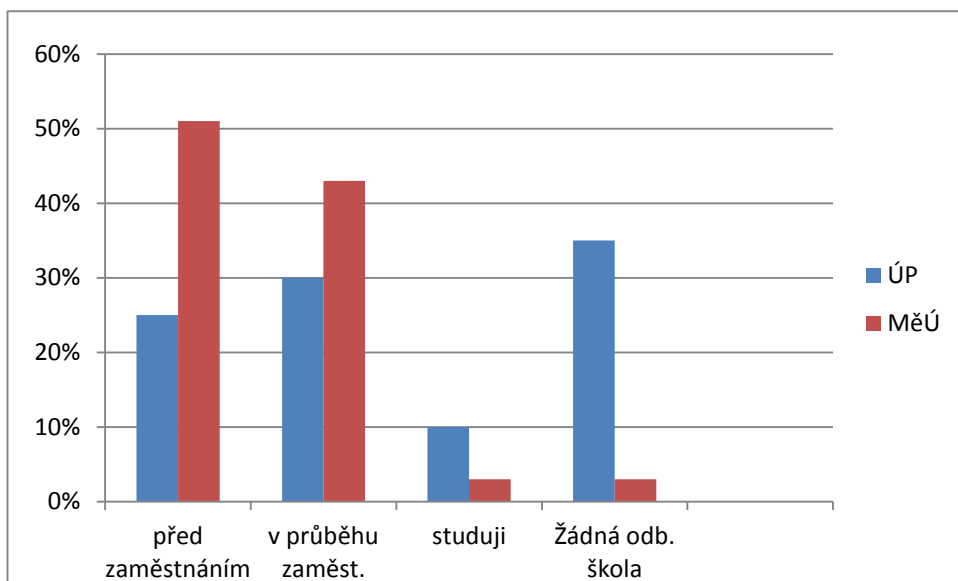
Pro zajímavost jsem vytvořila tabulku zájmu o zvýšení odborného vzdělávání v návaznosti na věk respondentů.

Další vzdělávání	ANO	NE	NEVÍM
20 – 30 let	3	3	3
31 – 40 let	9	8	5
41 – 50 let	7	7	10
51 a více let	1	13	4

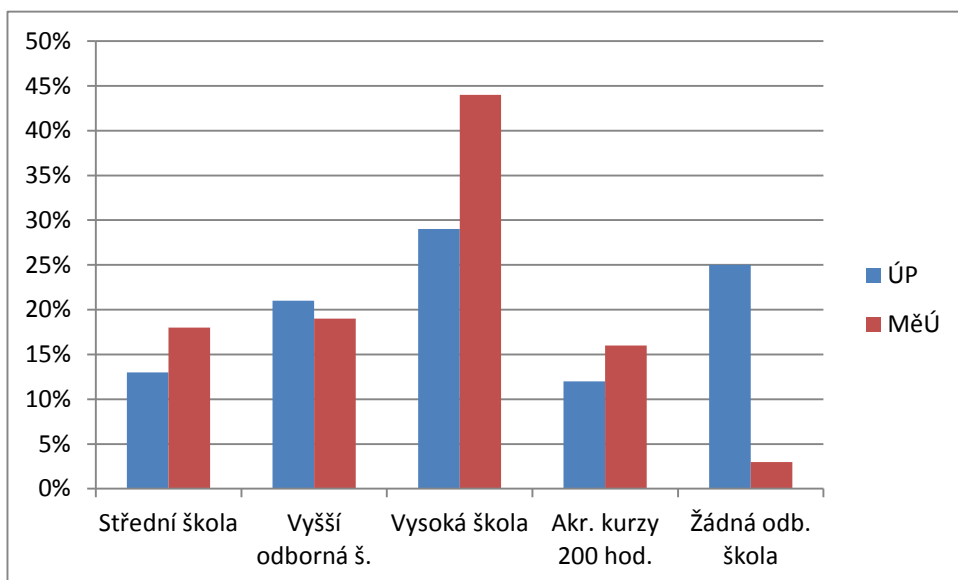
V následujících grafech jsem vytvořila porovnání respondentů pracujících na úřadu práce a městských či magistrátních úřadů a jejich názoru na další vzdělávání - graf 1, způsob ukončení odborného studia – graf 2, a na ukončení studia (školy zaměřené na sociální práci) – graf 3.

Graf 1

Graf 2

Graf 3

6.5 Výsledky rozhovoru

Strukturovaný rozhovor má devět otevřených otázek, kde byl zodpovídán vztah studia k práci.

Pracujete v oboru, který jste vystudoval/a?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda respondenti plní podmínku odborného vzdělání a ve všech 7 případech ano.

V jaké organizaci pracujete a proč?

Účelem této otázky bylo zjistit, v které organizaci respondenti pracují a z jakého důvodu. Ukázalo se, že velkou roli v tom, v jaké organizaci v současné době pracují, hrála sociální reforma, neboť ve 4 případech přešli delimitací, 2 nastoupili z hlediska ideálů a jeden pro pocit stability a jistoty. Celkem 3 pracují na úřadu práce a 4 na městském úřadu.

Vystudoval/a jste školu se sociálním zaměřením a proč jste si vybral/a právě tuto školu?

Tato otázka směřovala ke zjištění, proč si respondenti vybrali sociální školu. Většina to udělala z důvodu zajímavé práce, méně proto, aby mohli pokračovat ve svém povolání.

Měl/a jste před výběrem školy zkušenosti v sociální oblasti?

Záměrem této otázky bylo zjištění, zda respondenti před studiem měli představu o své budoucí práci, která mohla ovlivnit jejich výběr školy. Bylo zjištěno, že větší část neměla se sociální prací žádné zkušenosti.

Měl/a jste během studia představu o Vaší budoucí práci?

Touto otázkou bylo zjišťováno, zda si respondenti v průběhu studia utvořili představu o sociální práci. Větší část získala částečnou představu, další představu úplnou a ve stejné míře žádnou představu.

Přináší Vám práce uspokojení?

Tato otázka sledovala míru uspokojení v práci. Sociální práce uspokojuje stejný počet respondentů jako je těch, které tato práce neuspokojuje. Pouze jeden respondent uvedl, že práce jej uspokojuje částečně.

Pomohly Vám poznatky získané studiem v boji proti syndromu vyhoření?

U této otázky respondenti projevili názor na syndrom vyhoření. Nejvíce jich uvedlo, že studium jim pomohlo při boji se syndromem vyhoření. Stejný počet respondentů uvedl, že jim vzdělání pomohlo částečně nebo nepomohlo.

Využíváte ve svém povolání poznatků ze školy?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, v jaké míře je možno použít poznatků ze školy v praxi. Nejvíce respondentů uvedlo, že poznatků ze školy využívá, další je využívají částečně a pouze jeden respondent uvedl, že poznatky ze školy v praxi nevyužije.

Jak si představujete zvyšování vzdělávání v sociální oblasti?

Záměrem této otázky bylo zjistit, jak si respondenti představují další vzdělávání. Nejčastěji uváděli možnosti, které znají z praxe a to kurzy, školení a semináře. Jeden respondent vyjádřil vlastní názor na další vzdělávání a to formou krátkodobého vzdělávání s přezkoušením.

Ze strukturovaných rozhovorů vyplývá, že odbornou školu v sociální oblasti si vybrala většina respondentů na základě zkušeností v sociální oblasti, z důvodu zajímavé práce. Pouze část byla vystudována z důvodů podmínky pro výkon povolání. Uspokojení v práci nachází polovina respondentů, a se syndromem vyhoření si poradí nebo částečně poradí většina respondentů.

7. Výsledky výzkumu a jejich interpretace

V praktické části práce jsem se na základě konkrétního vzorku respondentů zaměřila na zjištění, zda dotázaní splňují podmínky odborného vzdělání sociálního pracovníka, kdy a proč toto vzdělání ukončili a jaké možnosti dalšího vzdělávání spatřují. Jedná se o sociální pracovníky pracující na úradech práce a na městských úradech. Odbornou školu pro svou práci vystudovala téměř polovina respondentů před nástupem do zaměstnání, následuje skupina respondentů, která si doplnila vzdělání při zaměstnání.

V nulové hypotéze jsem předpokládala, že je stejně sociálních pracovníků pracujících ve státní sféře, kteří mají odborné vzdělání jako těch, kteří odborné vzdělání nemají. Výsledky výzkumu ukázaly, že tomu tak není. Nulovou hypotézu **zamítáme**.

Ve své první alternativní hypotéze jsem předkládala, že je více sociálních pracovníků pracujících ve státní sféře, kteří mají odborné vzdělání, než těch, kteří odborné vzdělání nemají. Z dotázaných respondentů splnilo požadované odborné vzdělání 89,1% a nesplňuje odborné vzdělání 10,9% respondentů. První hypotéza byla **potvrzena**.

Druhá alternativní hypotéza předpokládá, že je více sociálních pracovníků pracujících ve státní sféře, kteří mají zájem doplňovat si vzdělání, než těch, kteří nemají zájem si doplňovat vzdělání. Výzkum ukázal, že bylo více respondentů, kteří neměli zájem doplňovat si odborné vzdělání. Druhá hypotéza byla **vyvrácena**. Zde se naskýtá otázka, co tento malý zájem o další vzdělávání způsobuje. Myslím si, že zde působí velká psychická zátěž, provázející práci oslovených respondentů. Z vlastní zkušenosti vím, že i časová náročnost je veliká. I když práce sociálních pracovníků pohybujících se v oblasti sociálních dávek bývá často podceňována, je velmi náročná. Zejména pro nárůst klientů, kterým se věnují. Při rozhovorech, které jsem pro účely bakalářské práce vedla, si nešlo nevšimnout únavy všech pracovníků. Musím konstatovat, že hlavně osobní znalost těchto lidí přispěla k jejich ochotě se sejít.

Z výsledků dotazníků jsem zjistila, že nejvíce respondentů dosáhla vysokoškolského studia, následovalo studium na vyšší odborné škole, pak byla střední škola a nejméně respondentů mělo jiné vzdělání. Nejvíce respondentů ukončilo odborné vzdělání v době kratší než 10 let a v době delší než 25 let. Doplnit nebo si zvýšit vzdělání většina respondentů nechtěla, část jich nevědělo, zda by si chtěli zvýšit vzdělání a nejméně je těch, kteří by si vzdělání zvýšilo.

Z výsledku rozhovorů se ukázalo, že oslovení respondenti pracují v oboru, který vystudovali. Většina z nich pracuje v organizaci, kam přešla determinací, tudíž tuto práci již vykonávala. Někteří pracují v oboru na základě ideálů a jeden pro pocit stability a jistoty. Školu se sociálním zaměřením si většina respondentů vybrala, protože je práce sociálního pracovníka zajímavá, méně jich vystudovalo z důvodu podmínky pro výkon povolání. Respondenti nejčastěji uvedli, že poznatky získané studiem jim pomáhají, nebo částečně pomáhají v boji se syndromem vyhoření. Při rozhovoru jsem si všimla, že se většina při řeči o škole usmívala. Vznikl z toho dojem, že vnímají studium kladně. Proto si myslím, že při vytvoření dobrých podmínek v zaměstnání, by neměli velké výhrady k dalšímu studiu.

Možnosti dalšího vzdělávání vidí převážně formou kurzů, školení a seminářů. Jen malá část oslovených respondentů nad touto problematikou neuvažovala.

Při hodnocení výzkumu jsem dospěla k závěru, že sociální pracovníci, kteří vystudovali odbornou školu se sociálním zaměřením před nástupem do zaměstnání, tvoří menší než poloviční část sociálních pracovníků. Ti sociální pracovníci, kteří neplnili odborné vzdělání, si toto vzdělání doplnilo již během zaměstnání nebo si je doplňuje. Jen malá část sociálních pracovníků pracujících ve státních organizacích nemá zájem si odborné vzdělání doplnit.

Většina respondentů uvedla, že jim dosažené odborné vzdělání pomáhá při výkonu jejich práce. Myslím si, že využití odborného vzdělání je individuální záležitost každého pracovníka. Poznatky, získané vzděláním, je jistě možno využít, pokud jsou správně vyhodnoceny a interpretovány. Odborné studium zahrnuje poznatky oborů,

které souvisí se sociální prací. I výsledky mého výzkumu ukázaly, že odborné vzdělání má v praxi své uplatnění. Pro řádný výkon tak náročného povolání, jako je sociální pracovník, je podle mého názoru potřeba kromě osobního nasazení i správná a hodnotná příprava. A tuto přípravu odborné vzdělání poskytuje.

Odborné vzdělání poskytuje také přípravu na celoživotní vzdělání, neboť práce sociálního pracovníka se neustále vyvíjí a s jejím vývojem jde ruku v ruce také vývoj sociálních pracovníků. Myslím si, že na základě kvalitní a dobré přípravy, je možné také pokračovat v dalším vzdělávání. Jsem přesvědčena, že většina sociálních pracovníků má zájem se dále vzdělávat, i když hlavně formou jednorázových kurzů, školení či seminářů. Z vlastní zkušenosti vím, že jsou na dobré úrovni. Rezervu v dalším vzdělávání vidím v četnosti pořádaných vzdělávacích akcí. Myslím si, že by měly být pořádány častěji, aby získané informace byly neustále aktualizovány.

Přestože můj výzkum ukázal, že ne všichni sociální pracovníci splňují odborné vzdělání, potěšilo mě množství těch, kteří si doplnili vzdělání při zaměstnání. Myslím si, že to svědčí o jejich zájmu si zvyšovat odborným vzděláním svou kvalifikaci.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá vývojem sociální práce a vzděláváním sociálního pracovníka. Je zaměřena na historický vývoj sociální práce od středověku po současnost, kde nejčastěji poskytují sociální práci neziskové organizace a stát. Zmínila jsem též možnosti a potřebu odborného vzdělávání sociálních pracovníků.

Jako cíl své práce jsem si stanovila zjištění, zda sociální pracovníci zpracovávající sociální dávky a sociální pracovníci pracující na městských úřadech splňují požadavky vzdělání.

Z vymezení pojmu sociální pracovník vyplývá, že je to ten, kdo vykonává sociální práci. Sociální práce je taková činnost, jejímž cílem je zjišťování a zmírňování sociálních problémů. Jedná se zejména o pomoc při řešení obtížných životních situací, se kterými by si klient nekázal sám pomoci. Tato pomoc se především skládá z toho ukázat cestu, jak problémy řešit. Jinou formou pomoci je finanční pomoc, která je poskytována formou sociálních dávek vyplácených úřady práce.

Vývoj sociální práce je dlouhý a nikdy nekončící proces, neboť i potřeby klientů se mění. V minulosti byla sociální práce směřována nejvíce na lidi postižené chudobou, nemocemi a válkou. Bylo hodně sirotků, nemocných a starých osamělých lidí. Nejčastěji se o tyto lidi starala církev, která později s podporou šlechty, zakládala pro pomoc těmto lidem ústavy, nemocnice a útulky. Později začala vznikat podobná městská zařízení. Jedině cechy se vymykaly ze zaběhnutého řádu, neboť se staraly o své členy a jejich rodiny i v případě nemoci nebo úmrtí.

Velkým problémem minulosti se jeví tuláci a žebráci. K řešení jejich problematiky byl v 19. století zaveden zákon o domovském právu a chudinský zákon. Jinak se řešila problematika tuláků místních a jinak cizích. V tomto období začala být také řešena práva postavení dětí v rodině. Až do začátku 20. století byla sociální práce náhodná a nejednotná. V této době nastala změna v přístupu k sociální práci, byla zjištěna potřeba ji systematizovat. Postupně vznikaly nové zákony řešící sociální péči a také vznikla potřeba profesionalizace sociálních pracovníků.

Sociální pracovníci musí ve své profesi sladit osobní nasazení a empatii s vydanými zákony, aby mohl rozhodovat se znalostí ve věci. Psychická náročnost povolání sociálního pracovníka často vede k syndromu vyhoření. Právě s nelehkou úlohou sociálního pracovníka by mu mělo pomoci odpovídající odborné vzdělání.

Obor sociální práce souvisí s řadou profesí a oborů, ze kterých čerpá a které naopak ovlivňuje. Teorie v sociální práci usnadňuje praxi. Na požadavky odbornosti sociálních pracovníků navázaly školy zřízením vzdělávacích programů v oborech zaměřených na sociální a humanitární práci a to jak střední a vyšší odborné školy, tak i vysoké školy. Profesionální sociální pracovníci se nadále vzdělávají také formou různých akreditovaných vzdělávacích kurzů či seminářů.

Pro praktickou část jsem vymezila konkrétní cíl – zjištění, zda sociální pracovníci pracující na úřadech práce a na městských úřadech splňují požadované odborné vzdělání.

Pro zjištění potřebných informací jsem zvolila dvě metody, a to metodu dotazníku a metodu strukturovaného rozhovoru. Výběr respondentů jsem provedla v jihočeském kraji, neboť s nimi již několik let spolupracuji.

Z dotazníků vyplynulo, že většina sociálních pracovníků plní požadavky odborného vzdělání. Z oslovených sociálních pracovníků bylo téměř stejně těch, kteří začali vykonávat profesi sociálního pracovníka po ukončení studia a těch, kteří si doplnili vzdělání v průběhu práce. Další vzdělání by byla ochotna absolvovat téměř třetina respondentů a další třetina nevěděla, zda si chce vzdělání doplnit.

Nevelký zájem o další vzdělávání vidím v tom, že více než polovina oslovených sociálních pracovníků byla ve věkové kategorii nad 40 let. Myslím si, že s věkem pracovníci více čerpají z vlastních zkušeností a tím mají menší zájem o další vzdělání. Druhou možnou příčinou může být dlouhotrvající pracovní přetížení těchto pracovníků. K dalším aktivitám jsou již vyčerpání.

V rozhovoru jsem zjišťovala, zda odborné vzdělání přispívá k boji se syndromem vyhoření a pomáhá v praxi. Zjištěním je poznatek, že toto vzdělání je pro praxi užitečné.

Možnosti dalšího vzdělávání vidí sami sociální pracovníci v pořádání kurzů, školení a seminářů. Z vlastní praxe vím, že toto jsou nejčastější formy dalšího vzdělávání, které jsou sociálním pracovníkům přístupné.

Výsledky mi pomohly zjistit, že odborná vzdělanost mezi sociálními pracovníky pracujícími ve státní sféře je veliká. Sociální pracovníci ke své činnosti aktivně používají poznatků získaných ve školách. Domnívám se, že k motivaci pro další odborné vzdělávání těchto pracovníků, by pomohlo, pokud by mohli řešit případy méně klientů. Tím je myšleno to, že na každého pracovníka pracujícího v sociální oblasti ve státní sféře připadá velký počet klientů a to se odráží i v jejich přístupu a časovým možnostem k řešení jednotlivých případů. Zvýšení počtu sociálních pracovníků by jistě přispělo ke zlepšení situace.

Mé zjištění odborné vzdělanosti sociálních pracovníků pracujících ve státní sféře vede k závěru, že pokud sociální pracovníci nastoupili do zaměstnání bez patřičného vzdělání, při výkonu své práci si toto vzdělání doplnili. Domnívám se, že odborné vzdělání většina sociálních pracovníků splňuje.

Seznam literatury:

- BŮŽEK, V. a kol. *Společnost českých zemí v raném novověku*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-062-3.
- DUKOVÁ, I.; DUKA, M.; KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.
- GULOVÁ, L. *Sociální práce*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3379-1.
- HROZENSKÁ, M.; DVOŘÁČKOVÁ, D. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4139-0.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. 6. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0528-9.
- KUZNÍKOVÁ, I. a kol. *Sociální práce ve zdravotnictví*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3676-1.
- MAROON, I. *Syndrom vyhoření u sociálních pracovníků*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0180-9.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, s.r.o., 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0041-3.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 80-7178-473-1.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.
- ŘEZNÍČEK, I. *Metody sociální práce*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-85850-00-1.
- TOMEŠ, I. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868-5.
- TŮMA, J. *Sociální práce a nová náboženská hnutí*. Brno: L. Marek, 2011. ISBN 978-80-87127-31-5.
- ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-36-9.

Periodika:

KODYMOVÁ, P. *Fórum sociální práce: Tuláci, lidé bez domova*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2013, roč. 4, č. 1, s. 87-91. ISSN 1804-3070.

KODYMOVÁ, P.; SUDA, R. *Fórum sociální práce: Obce jako výzva pro praxi sociální práce*. 2013, Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, roč. 4, č. 1, s. 11-115. ISSN 1804-3070.

Legislativa:

Česká republika. O sociálních službách. In: *108/2006*. Praha, 2006, 37/2006.

Příloha BP č. 1

Dotazník

Vážení respondenti,

ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který slouží ke zpracování mé bakalářské práce na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tento dotazník je zaměřen na zjištění odborného vzdělání sociálních pracovníků úřadů práce a městských/magistrátních úřadů. Údaje, které do dotazníku uvedete, jsou důvěrné. Odpovědi, se kterými se ztotožňujete v dotazníku zakřížkujte (není-li u otázky uvedeno jinak).

Předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Hana Braunová

1. Pohlaví:

- žena
- muž

2. Věk:

- 20- 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- 51 a více let

3. Nejvyšší ukončené vzdělání:

- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborná škola
- Vysoká škola
- Jiné

4. Vaše vzdělání bylo zaměřením:

- Všeobecné
- Technické
- Humanitní
- Na sociální práci, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost, sociální politiku, sociální péči nebo speciální pedagogiku

5. Vyplňte prosím v následující tabulce údaj, před kolika lety jste ukončil/a vzdělání.

	Střední škola	Vyšší odborná škola	Vysoká škola
1 - 10			
11 - 15			
16 -20			
21 - 25			
26 a více			

6. Uveďte všechny školy, které jste absolvoval/a, zaměřené sociální práci, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost, sociální politiku, sociální péči nebo speciální pedagogiku (možno i více odpovědí):

- Střední škola
- Vyšší odborná škola
- Vysoká škola
- Akreditované kurzy v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin
- Žádná

7. Odborné studium v sociální oblasti jste:

- Ukončil/a před nástupem do zaměstnání
- Ukončil/a v průběhu zaměstnání
- V současné době studuji
- Nemám odborné studium v sociální oblasti

8. Uveďte, ve které organizaci v současné době pracujete:

- Úřad práce
- Městský úřad
- Magistrát města
- Příspěvková organizace
- Jiná organizace

9. Uveďte, ve které organizaci jste pracoval/a před současným zaměstnáním:

- Úřad práce
- Městský úřad
- Magistrát města
- Příspěvková organizace
- Jiná organizace
- Je to první zaměstnání po škole

10. Myslíte si, že byste si v budoucnu doplnil/a nebo zvýšil/a odborné vzdělání?

- Ano
- Ne
- Nevím

Velice Vám děkuji za čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku, a za Vaše upřímné odpovědi Vám ještě jednou děkuji. Prosím Vás, zkontrolujte ještě, zda jste odpověděl/a na všechny otázky.

Prostor pro Váš komentář:

.....
.....

Příloha BP č. 2

Strukturovaný rozhovor č. 1

1. Pracujete v oboru, který jste vystudoval/a?
Ano pracuji.
2. V jaké organizaci pracujete a proč?
Pracuji na Městském úřadu, odboru sociálních věcí, oddělení sociálně právní ochrany dětí, kde jsem zaměstnána od doby zrušení okresních úřadů, zde jsem pracovala ve stejné oblasti.
3. Vystudoval/a jste školu se sociálním zaměřením a proč jste si vybrala právě tuto školu?
Ano všeobecné vzdělání gymnázium, odborné vzdělání sociálně právní nástavbové studium. V oblasti sociální práce se jedná o zajímavou a širokou problematiku se zaměřením na pomoc druhým lidem.
4. Měl/a jste před výběrem školy zkušenosti v sociální oblasti?
Neměla.
5. Měl/a jste během studia představu o Vaší budoucí práci?
Pouze v rámci vykonávané praxe.
6. Přináší Vám práce uspokojení?
Většinou ano.
7. Pomohly Vám poznatky získané studiem v boji proti syndromu vyhoření?
Ano, je třeba i v průběhu praxe získávat nové poznatky – školení.
8. Využíváte ve svém povolání poznatků ze školy?
Dříve ano, nyní rychlé změny legislativních procesů – nutné aktuální doškolování při změnách právních předpisů.
9. Jak si představujete zvyšování vzdělávání v sociální oblasti?
Kurzy, školení, odborné porady.

Strukturovaný rozhovor č. 2

1. Pracujete v oboru, který jste vystudoval/a?
Ano.
2. V jaké organizaci pracujete a proč?
Na městském úřadě, na odboru sociálních věcí, na oddělení sociálně právní ochrany dětí. Jsem zaměstnána jako sociální pracovníce a zároveň vedoucí oddělení. Pracuji zde mimo jiné i proto, že se jedná o zajímavou a různorodou práci, která navíc odpovídá mému vzdělání.
3. Vystudoval/a jste školu se sociálním zaměřením a proč jste si vybrala právě tuto školu?
Vždy jsem se zajímala o sociální problematiku, o vztahy mezi lidmi.
4. Měl/a jste před výběrem školy zkušenosti v sociální oblasti?
Ne.
5. Měl/a jste během studia představu o Vaší budoucí práci?
Částečně – díky praxi vykonávané ve škole.
6. Přináší Vám práce uspokojení?
Někdy.
7. Pomohly Vám poznatky získané studiem v boji proti syndromu vyhoření?
Částečně.
8. Využíváte ve svém povolání poznatků ze školy?
Dost často.
9. Jak si představujete zvyšování vzdělávání v sociální oblasti?
V této oblasti je další průběžné vzdělávání nutnost. Zřejmě bude jako nyní zajišťováno prostřednictvím školení a různých kurzů.

Strukturovaný rozhovor č. 3

1. Pracujete v oboru, který jste vystudoval/a?
Ano, vystudovala jsem sociální práci (sociálně – právní nastavba po maturitě), od r. 1989 pracuji v sociální oblasti – veš sféře sociálních dávek (sociální potřebnost, hmotná nouze)
2. V jaké organizaci pracujete a proč?
Úřad práce. V r. 2012 byly převedeny nepojistné sociální dávky pod úřady práce, v sociální sféře jsem začala pracovat, neboť jsem chtěla pomáhat lidem.
3. Vystudoval/a jste školu se sociálním zaměřením a proč jste si vybrala právě tuto školu?
Obor jsem chtěla studovat, neboť jsem chtěla pomáhat lidem; měla jsem sociální citění a v té době byl nedostatek sociálních pracovníků a sociální práce byla v začátcích.
4. Měl/a jste před výběrem školy zkušenosti v sociální oblasti?
Pracovala jsem na Magistrátu města na odboru vnitřních věcí, tak jsem měla možnost nahlížet do sociální oblasti prostřednictvím kontaktu s pracovníky na odboru sociálních věcí.
5. Měl/a jste během studia představu o Vaší budoucí práci?
Ano, měla, chtěla jsem pomáhat lidem, zajímala jsem se o sociální kurátorství.
6. Přináší Vám práce uspokojení?
Ne, spíše psychické vyčerpání. Není možnost dělat sociální práci z důvodu vysokého počtu dávek.
7. Pomohly Vám poznatky získané studiem v boji proti syndromu vyhoření?
Vzhledem k tomu, že jsem tolik let po studiu, tak se syndromem vyhoření bojuji. Krátce po studiu jsem se syndromem vyhoření nebojovala, neboť byla sociální práce v začátcích a sociální práce byla zaměřena spíše na seniory.
8. Využíváte ve svém povolání poznatků ze školy?
Ne, je to již dlouho od studia. Musím se z důvodů změn zákonů neustále průběžně vzdělávat. Dělal jsem 200 hodin kurzu, aby mi bylo vzdělání dle zákona o sociálních službách uznáno.
9. Jak si představujete zvyšování vzdělávání v sociální oblasti?
Školení, semináře, kurzy, průběžné vzdělávání.

Strukturovaný rozhovor č. 4

1. Pracujete v oboru, který jste vystudoval/a?
Ano.
2. V jaké organizaci pracujete a proč?
Magistrát města, protože jsem šla do práce plna ideálů a chtěla jsem pracovat v sociální oblasti.
3. Vystudoval/a jste školu se sociálním zaměřením a proč jste si vybrala právě tuto školu?
Při dni otevřených dveří mě obor zaujal.
4. Měl/a jste před výběrem školy zkušenosti v sociální oblasti?
Ne.
5. Měl/a jste během studia představu o Vaší budoucí práci?
Ne.
6. Přináší Vám práce uspokojení?
Proti předchozí práci mi tato práce nepřináší uspokojení, dříve jsem se cítila víc užitečná.
7. Pomohly Vám poznatky získané studiem v boji proti syndromu vyhoření?
Pomohly.
8. Využíváte ve svém povolání poznatků ze školy?
Ano, znalost legislativy i jednání s klienty. Vysoká škola mě naučila zodpovědnosti ve vztahu k práci.
9. Jak si představujete zvyšování vzdělávání v sociální oblasti?
Chci se věnovat dalším činnostem, zdokonalovat se formou kurzů.

Strukturovaný rozhovor č. 5

1. Pracujete v oboru, který jste vystudoval/a?
Nyní ano.
2. V jaké organizaci pracujete a proč?
Magistrát města. Mám pocit stability a jistoty.
3. Vystudoval/a jste školu se sociálním zaměřením a proč jste si vybrala právě tuto školu?
Z povinnosti, abych mohla vykonávat svou práci, po změně zákona.
4. Měl/a jste před výběrem školy zkušenosti v sociální oblasti?
Ano, v práci na magistrátu města.
5. Měl/a jste během studia představu o Vaší budoucí práci?
Ne.
6. Přináší Vám práce uspokojení?
Ne, protože mám pocit, že můžeme pomoci málo klientům.
7. Pomohly Vám poznatky získané studiem v boji proti syndromu vyhoření?
Nepomohly.
8. Využíváte ve svém povolání poznatků ze školy?
Ano, ale školu jsem studovala až při práci a tak se mi studium prolínalo s prací.
9. Jak si představujete zvyšování vzdělávání v sociální oblasti?
Ráda si doplním vyšší vzdělání studiem na škole průběžně formou školení a seminářů.

Strukturovaný rozhovor č. 6

1. Pracujete v oboru, který jste vystudoval/a?
Původní vzdělání nebylo v oboru, ale po nástupu do sociální oblasti jsem si ho doplnila.
2. V jaké organizaci pracujete a proč?
Na úřadu práce, protože ve státní práci celý svůj profesní život a tato práce mě vyhovuje.
3. Vystudoval/a jste školu se sociálním zaměřením a proč jste si vybrala právě tuto školu?
Vystudovala jsem nastavbu sociálně – právní. Další studium bylo podmínkou pro výkon profese sociálního pracovníka, kterou jsem již vykonávala.
4. Měl/a jste před výběrem školy zkušenosti v sociální oblasti?
Měl, protože jsem v této oblasti již pracovala.
5. Měl/a jste během studia představu o Vaší budoucí práci?
Ano, měla.
6. Přináší Vám práce uspokojení?
Ano, práce se mi líbí, ale vlastní práci mi znepříjemňují organizační nedostatky.
7. Pomohly Vám poznatky získané studiem v boji proti syndromu vyhoření?
Poznatky ze studia na to neměly vliv. Práce mě baví stále, ale někdy jsem spíš unavená z množství práce.
8. Využíváte ve svém povolání poznatků ze školy?
Částečně, ale spíš stavím na dlouholeté praxi.
9. Jak si představujete zvyšování vzdělávání v sociální oblasti?
O tomto problému jsem nikdy neuvažovala.

Strukturovaný rozhovor č. 7

1. Pracujete v oboru, který jste vystudoval/a?
Ano, vystudovala jsem zdravotně sociální fakultu a pracuji jako sociální pracovníce státní správy.
2. V jaké organizaci pracujete a proč?
Pracuji na úřadu práce, protože tato práce se mi líbí, ve srovnání s ostatními oblastmi v sociální oblasti nabízí lepší finanční ohodnocení.
3. Vystudoval/a jste školu se sociálním zaměřením a proč jste si vybrala právě tuto školu?
Ano, vystudovala. Vybrala jsem si ji proto, že spojovala více oblastí – podle mého názoru získané poznatky mohou být dobře využité v životě.
4. Měl/a jste před výběrem školy zkušenosti v sociální oblasti?
Neměla.
5. Měl/a jste během studia představu o Vaší budoucí práci?
Vlastní konkrétní plán, co budu dělat, jsem neměla. Nechala jsem na sebe působit školu, ale chtěla jsem mít práci v sociální oblasti.
6. Přináší Vám práce uspokojení?
Ano, jinak bych jí nedělala, ale stále je co zlepšovat a pak by uspokojení bylo větší.
7. Pomohly Vám poznatky získané studiem v boji proti syndromu vyhoření?
Určitě, škola mi dala rozhled a pomohla mi orientovat se v životních situacích, díky tomu si myslím, že mám nadhled nad věcí, což je podle mého názoru individuální a osobnostní záležitost.
8. Využíváte ve svém povolání poznatků ze školy?
Ano, hlavně jsem získala přehled z více oborů. Víím, že některé věci existují a mohu s touto informací dále pracovat. Poznatky z přístupů v práci s klientem jsou pro zásadní.
9. Jak si představujete zvyšování vzdělávání v sociální oblasti?
Ne dlouholeté studium, ale intenzivní, časově přiměřené získávání poznatků s následným ověřením znalostí zkouškou certifikátem, který osvědčí získané vzdělání a určí rozsah kompetencí, ale ne současný model vzdělání, který zahrnuje řadu akademických procedur, které jsou zbytečné.